

ETIKA A ETICKÝ KODEX V SOCIÁLNÍCH SLUŽBÁCH

Jana Jurčíková

Bakalářská práce
2009/2010

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta humanitních studií

Ústav pedagogických věd

akademický rok: 2009/2010

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Jana JURČÍKOVÁ**
Studijní program: **B 7507 Specializace v pedagogice**
Studijní obor: **Sociální pedagogika**

Téma práce: **Etika a etický kodex v sociálních službách**

Zásady pro vypracování:

Zpracování rešerše a studium odborné literatury.

Vymezení pojmů a teoretických východisek z oblasti etiky a etických kodexů v sociálních službách.

Příprava metodiky výzkumné části.

Realizace kvantitativního výzkumu v oblasti etiky a etických kodexů v sociálních službách.

Zpracování a vyhodnocení získaných dat, včetně jejich interpretace.

Prezentace výsledků výzkumu, jejich shrnutí a doporučení pro praxi.

Rozsah práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

JANKOVSKÝ, J. Etika pro pomáhající profese. Praha: Triton, 2003. ISBN 80-7254-329-6

CHAPMAN, R. A. Etika ve veřejné službě pro nové tisíciletí. Praha: Sociologické nakladatelství, 2003. ISBN 80-86429-14-8

KOPŘIVA, K. Lidský vztah jako součást profese. Praha: Portál, 2000. ISBN 80-7178-429-X

BANFIELD, E. C. Občanské ctnosti. Praha: Victoria Publishing, 1995. ISBN 80-85865-12-2

ROBINSON D., GARRATT, CH. Etika. Praha: Portál, 2004. ISBN: 80-7178-941-0

THOMPSON, M. Přehled etiky. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-806-6

ŠVAŘÍČEK, R., ŠEĐOVÁ, K. Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-313-0

Vedoucí bakalářské práce:

prof. PhDr. Hana Vykopalová, CSc.

Ústav pedagogických věd

Datum zadání bakalářské práce:

18. ledna 2010

Termín odevzdání bakalářské práce:

7. května 2010

Ve Zlíně dne 18. ledna 2010

prof. PhDr. Vlastimil Švec, CSc.
děkan

Mgr. Soňa Vávrová, Ph.D.
vedoucí katedry

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3²⁾;
- podle § 60³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60³⁾ odst. 2 a 3 mohu užit své dílo – bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné;
- na bakalářské práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

Ve Zlíně 28.4.2010

.....

¹⁾ zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací;

²⁾ Vysoká škola nevydávalečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) *Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlázení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.*

(3) *Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.*

2) *zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:*

(3) *Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacího zařízení (školní dílo).*

3) *zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo.*

(1) *Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst.*

3). *Odporčí-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.*

(2) *Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užít či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněným zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.*

(3) *Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jím dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlídně k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.*

ABSTRAKT

Bakalářská práce se zabývá etikou a etickým kodexem v sociálních službách, kdy objasňuje teoretická východiska etiky v sociálních službách, etické principy a etické kodexy sociálních služeb. Dále také specifikuje sociálního pracovníka, jako zprostředkovatele etických principů na základě jeho morálního jednání a usuzování. V praktické části se zabývá kvantitativním výzkumem vztahu a názorů studentů Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně Fakulty humanitních studií oboru sociální pedagogika, k etice a etickým kodexům v sociálních službách.

Klíčová slova: etika, morálka, sociální služby, etické principy, hodnoty, kompetence, sociální pracovník, morální jednání a usuzování, svědomí, lidská práva a lidská důstojnost, profesionální jednání, sociální spravedlnost

ABSTRACT

Bachelor thesis on the ethics and code of ethics in social services, which explains the theoretical background in social ethics, ethical principles and ethical codes of social services. It also specifies a social worker, as an agent of ethical principles on the basis of moral behavior and reasoning. The practical part deals with the quantitative research of the relationship and views of students of Tomas Bata University in Zlin, Faculty of Humanities, the field of social education, to ethics and codes of ethics in socially services.

Keywords: ethics, morality, social services, ethical principles, values, skills, social worker, moral conduct and reasoning, conscience, Human rights and human dignity, professional meetings, social justice

Motto:

„Když už člověk jednou je, tak má koukat, aby byl! A když kouká, aby byl a je, tak má být to, co je a nemá být to, co není, jak tomu v mnohých případech je!“

Jan Werich

Poděkování:

Děkuji paní prof. PhDr. Haně Vykopalové, CSc. za odborné vedení při vypracovávání této bakalářské práce, za její rady a pomoc.

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

Jana Jurčíková

OBSAH

ÚVOD.....	9
I TEORETICKÁ ČÁST	10
1 LEGISLATIVNÍ ZAKOTVENÍ SOCIÁLNÍCH SLUŽEB V ČESKÉ REPUBLICI V MEZINÁRODNÍM KONTEXTU	11
2 TEORETICKÁ VÝCHODISKA ETIKY	13
2.1 ETIKA V SOCIÁLNÍCH SLUŽBÁCH	14
2.2 ETICKÉ PRINCIPY V SOCIÁLNÍCH SLUŽBÁCH.....	16
2.3 ROLE HODNOT V ETICE PRO SOCIÁLNÍ PRÁCI.....	17
3 ETICKÝ KODEX V SOCIÁLNÍCH SLUŽBÁCH	20
4 SOCIÁLNÍ PRACOVNÍK JAKO ZPROSTŘEDKOVATEL ETICKÝCH PRINCIPŮ	22
4.1 MORÁLNÍ JEDNÁNÍ A USUZOVÁNÍ	23
II PRAKTICKÁ ČÁST	26
5 METODOLOGICKÁ ČÁST	27
5.1 CÍLE	27
5.2 VÝZKUMNÁ OTÁZKA	28
5.3 HYPOTÉZY	28
5.4 CHARAKTERISTIKA VÝZKUMNÉHO SOUBORU.....	28
5.5 METODIKA	29
6 ZPRACOVÁNÍ A VYHODNOCENÍ DAT	30
6.1 OTÁZKY ZAMĚŘENÉ NA MORÁLNÍ JEDNÁNÍ A USUZOVÁNÍ RESPONDENTŮ	31
6.2 OTÁZKY ZAMĚŘENÉ NA ETIKU A ETICKÉ PRINCIPY V SOCIÁLNÍCH SLUŽBÁCH	42
6.3 OTÁZKY ZAMĚŘENÉ NA ETICKÉ KODEXY SOCIÁLNÍ PRÁCE.....	58
7 KOMPLEXNÍ VYHODNOCENÍ A INTERPRETACE DAT	69
8 NÁVRHY NA OPATŘENÍ A DOPORUČENÍ	72
ZÁVĚR	74
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	75
SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK	77
SEZNAM OBRÁZKŮ	78
SEZNAM TABULEK A GRAFŮ	79
SEZNAM PŘÍLOH	81

ÚVOD

Téma etika a etický kodex v sociálních službách jsem si vybrala, jelikož jsem se již dříve zabývala etikou a etickými kodexy v podnikání a organizacích. Velmi mě toto téma zajímá a to z důvodu morální krize společnosti v dnešní postmoderní době. Avšak proč vznikla tato morální krize? Mnozí z nás stále hovoří o hospodářské krizi, která nás přivedla do stavu nezaměstnanosti a snížila naši kvalitu života. Někteří však hovoří o tom, že právě označení hospodářská krize je pouze jiný název pro krizi mravní. Měli bychom se snažit, aby byla tato mravní krize překonána, aby byl kladen větší důraz na morální odpovědnost lidí. Dle mého názoru jsou právě sociální služby velmi důležitou oblastí, kde by mělo být zabezpečeno etické jednání zprostředkovatelů těchto služeb, a měl by být kladen apel na dodržování etických principů. Etické přístupy v sociálních službách jsou velmi důležitým aspektem pro poskytování kvalitních služeb, kdy má etika v sociálních službách významné postavení, jelikož má přímý vliv na dobro člověka a společnosti. Každý člověk disponuje jistou mírou mravnosti, svědomí a svobody a je velmi důležité, aby si dokázal uvědomit odpovědnost za své jednání a chování.

V teoretické části své bakalářské práce se zabývám nejprve legislativním zakotvením sociálních služeb v České republice v mezinárodním kontextu a to proto, že každé naše jednání a chování je ovlivněno normami a zákony ve společnosti. Dále specifikuji teoretická východiska etiky, etiku v sociálních službách, etické principy v sociálních službách a roli hodnot v etice pro sociální práci. Také charakterizuji etické kodexy sociální práce a to především Etický kodex sociálních pracovníků České republiky a Mezinárodní etický kodex sociální práce. V neposlední řadě se zabývám sociálním pracovníkem, jako zprostředkovatelem etických principů s aspektem kladeným na jeho morální jednání a usuzování, vzdělání a kompetence. Cílem teoretické části je objasnění výše uvedených okruhů, jež jsou důležité pro komplexní pochopení významu a úlohy etiky v sociálních službách.

V praktické části jsem se zaměřila na zkoumání názoru studentů Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, Fakulty humanitních studií, oboru sociální pedagogika, na etiku a etický kodex v sociálních službách s aspektem kladeným na jejich osobnostní etiku.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 LEGISLATIVNÍ ZAKOTVENÍ SOCIÁLNÍCH SLUŽEB V ČESKÉ REPUBLICE V MEZINÁRODNÍM KONTEXTU

Sociální služby jsou důležitou komponentou naší společnosti, která je charakteristická svými normami, zákony, ale také svými tradicemi, jazykem a jinými atributy, jež nás v dnešní společnosti determinují. Právě zákony v kontextu demokratického státu stanovují jisté normy, jež ovlivňují a určují naše chování a jednání. V rámci sociálních služeb můžeme vymezit mnoho zákonů, které se specializují na ochranu a podporu osob, které ji vyžadují.

Nejdůležitějším zákonem v sociálních službách v České republice se stal zákon č.108/2006 Sb., který byl přijat v květnu roku 2006. Tento zákon v právním rozsahu vymezuje základní aspekty sociálních služeb, charakterizuje sociálního pracovníka, kategorizuje sociální služby, vymezuje právní zakotvení financování sociálních služeb atd. Zákon č.108/2006 Sb. v rámci své novelizace obsahuje mnohé změny, jako je tomu například u kategorizace sociálních služeb. Nově tento zákon vymezuje jednotlivé kategorie, kterými jsou sociální poradenství, služby sociální péče a služby sociální prevence, které mohou být poskytovány ve třech formách a to v podobě pobytové služby, ambulantní služby a služby terénní. Pro zákonem dané kategorie sociálních služeb jsou specifikovány jednotlivé podkategorické služby, kdy můžeme v oblasti služeb sociální péče poskytovat například služby: osobní asistence, tísňové péče, odlehčovací služby, denní stacionáře, týdenní stacionáře, domovy pro seniory, domovy pro osoby se zdravotním postižením, chráněné bydlení atd. V rámci služeb sociální prevence zákon upravuje například následující druhy služeb: raná péče, azylové domy, nízkoprahová zařízení pro děti a mládež, terénní programy, terapeutické komunity, sociální rehabilitace atd. Druhy služeb pro jednotlivé kategorie sociálních služeb jsou přesně uvedeny v Zákonu o sociálních službách (Zákon č.108/2006 Sb. o sociálních službách, 2006).

Díky determinaci jednotlivých komponent sociálních služeb můžeme v rámci legislativního zakotvení hovořit o tvorbě tzv. modelu sociálních služeb z hlediska zákonného systému. Tyto modely právní úpravy sociálních služeb jsou specifické pro jednotlivé země, kdy například státy, jež využívají Skandinávský model sociálních služeb poskytují širší okruh nabídky sociálních služeb, avšak na druhou stranu, jak uvádí

Matoušek, méně podporují nestátní subjekty, jež dané služby poskytují. Mezi další modely poskytování služeb můžeme zařadit model Anglosaský, Vzájemnostní a model Korporativní. Pro porovnání jednotlivých modelů bych ráda uvedla tabulku srovnání sociálních služeb ve vybraných zemích, kterou uvádí Matoušek ve své knize Sociální služby.

Ukazatel	Velká Británie (Anglosaský model)	Německo (Korporativní model)	Švédsko (Skandinávský model)	Francie (Vzájemnostní model)
Pestrost nabídky poskytovaných sociálních služeb	malá	dostatečná	široká	pro seniory malá
Role veřejného sektoru	malá	malá	velká	velká
Role soukromého sektoru	vzrostla	velká	malá	malá
Financování	státní rozpočet, úhrada klienta	pojištění, dotace	státní rozpočet	pojištění, státní rozpočet

tabulka 1 Srovnání sociálních služeb ve vybraných zemích (Matoušek, 2007, s.61)

Tato tabulka přehledně poukazuje na pozitiva a negativa jednotlivých sociálních systémů. Česká republika náleží do modelu Středoevropského neboli Bismarckova modelu, který je založen na sociálním pojištění. Z daného důvodu bylo také předmětem novelizace zákona o sociálních službách jasně vymezen právní zakotvení financování sociálních služeb, kdy nejdůležitějším zdrojem financování by měly být dotace ze státního rozpočtu a dále potom úhrady od samotných klientů. Financování sociálních služeb je jasně vymezeno v části šesté, tedy §101 - §105 Zákona o sociálních službách. Zákon dále z hlediska legislativního zakotvení jasně vymezuje pestrost nabídky poskytovaných sociálních služeb, která dle mého názoru velmi vzrostla, dále také smlouvu o poskytování sociálních služeb, registraci poskytovatelů nebo příspěvek na péči.

2 TEORETICKÁ VÝCHODISKA ETIKY

„Etika je nauka, učení, spisy o lidském jednání z hlediska společenské nebo individuální přijatelnosti nebo z hlediska správnosti, které odráží všeobecné etické porozumění” (Fischer, Milfait, 2008, s.11).

Etiku ve své podstatě v mnohém ovlivnila filozofie a to díky jejich úzké spjatosti. Z daného důvodu můžeme v etice sledovat různorodé otázky lidské existence, spojené s odpovědností a cílesměrností. Etika se však vyvinula nejen z filozofie a stala se jejím odvětvím, ale také ze sociální, politické a náboženské kultury.

Z historického hlediska prošla etika dlouhodobým vývojem, kdy již ve starověkém Řecku ve svých spisech Platón a Aristoteles pojednávali o základních etických otázkách tehdejší doby. Svou ideologií vytvořili základ pro vývoj etiky jako teorie, se kterou dále pracoval například Tomáš Akvinský, Hobbes, Hume atd. Po dlouhodobém vývoji v dnešní době můžeme etiku specifikovat jako nauku, která je charakteristická svými přístupy, normami, cíli a úkoly.

Etika zkoumá mravní rozhodnutí lidí a způsoby, kterými se je snaží odůvodnit. Etika každého člověka by měla být založena na jeho vnímání toho, co je a co není správné a také na hodnotách každého z nás. Právě pojmy správně (dobro) a špatně (zlo) můžeme označit jako dva základní pojmy, které jsou však velmi těžce definovány, a které jsou převážně charakterizovány normami ve společnosti a jedincem v rámci jeho individuality. A právě na otázky co je správné a co špatné by si měl odpovědět každý člověk sám s aspektem kladeným na svou odpovědnost a hodnotovou orientaci.

V oblasti etiky lze také vymezit základní přístupy, jež právě tyto oblasti charakterizují. Mezi tyto přístupy můžeme zařadit tzv. deskriptivní etiku, která se zaměřuje na fakta o lidském etickém jednání, normativní etiku, jež se zabývá argumenty pro hodnoty a principy, metaetiku, která zkoumá povahu etických premis a v neposlední řadě aplikovanou etiku, která se pro mnohé autory stala nejdůležitější oblastí etiky. Zabývá se převážně zkoumáním mravních rozhodnutí a hodnot, kdy zde můžeme zařadit také etiku života a smrti, bioetiku nebo právní etiku (Thompson, 2004).

V rámci pojetí etiky je velmi důležité vymežit její cíl a úkol. Za cíl etiky můžeme považovat osvojování si schopností, které nám napomáhají k posuzování norem jednání a způsoby, kterými své činy zdůvodňujeme (Fischer, Milfait, 2008).

„Úkolem etiky je odstranit nejasnosti, rozlišit fakta, hodnoty a argumenty, odhalit základy, na kterých jsou komentáře vystavěny, a zjišťovat, nakolik jsou logické a zda skutečně vyjadřují hluboce zakořeněné názory, anebo emoční reakce“ (Thompson, 2004, s.15).

V etice je velmi důležité vymežit základní pojmy neboli základní etické kategorie. Mezi tyto pojmy můžeme zařadit morálku, mravnost, svobodu a svědomí. Morálku můžeme označit jako normy chování, které existují v dané společnosti a kterými se lidé řídí ve svém praktickém chování. Morálka, jakožto podmíněný souhrn hodnotících soudů, zvyků, názorů, ideálů a pravidel podléhá sociální kontrole, sociálnímu tlaku. Mravností můžeme označit určitý rys člověka, který odpovídá hodnotám a pravidlům morálky. Svobodu, jako nutnou podmínku pro naplnění morálních cílů, můžeme definovat jako soužití rovnoprávných jedinců, kteří společně rozhodují o společných záležitostech. Po rozumu je druhým nejvyšším atributem člověka. V neposlední řadě je důležité vymežit pojem svědomí, tedy jakýsi vnitřní hlas našeho vědomí, který jakoby hodnotil naše jednání. Naše osobní přesvědčení, které je založené na přijetí určitých morálních norem, se stává měřítkem posuzování našeho vlastního chování. Z pohledu psychologie je svědomí jistý osobní systém morálních hodnot nebo postoje a zážitky, které jsou spojeny s morálním hodnocením vlastního chování (Encyklopedie Diderot, 1999).

Každý člověk disponuje jinou mírou mravnosti, svědomí a svobody, kdy je velmi důležité, aby si každý člověk dokázal uvědomit odpovědnost za své jednání a chování a to nejen v rámci společnosti, ale také v oblasti vlastní individuality.

2.1 Etika v sociálních službách

Etika jako nauka je charakteristická svým dělením, kdy můžeme rozeznávat mezi etikou individuální, analytickou, deskriptivní, heteronomní, etikou sociální nebo etikou profesní. Etika sociální a etika profesní jsou velmi důležitými pro sociální služby. Sociální etiku

můžeme definovat jako etiku, která je zaměřena na společenské dobro a je úzce spjata s etikou individuální, kdy v rámci etiky sociální klademe velký důraz na hodnoty a odpovědnost (Encyklopedie Diderot, 1999).

Profesní etika je ve své podstatě založena na profesionalismu. Cílem profesní etiky je zabezpečení důvěry vzbuzující u klientů a široké veřejnosti dobré jméno dané profese (Janotová, 2005).

Důležité je vytyčit dva základní pojmy, které jsou těsně spjaty s výkonem kterékoliv profese, a to odpovědnost a kvalita. Odpovědnost při výkonu profese by měla být nezastupitelnou složkou, již by měl pociťovat každý pracovník a v rámci odpovědného jednání poskytovat kvalitní služby.

Profesní jednání v roli sociálního pracovníka je takové jednání, jež je právě v souladu s danou rolí a odhlíží od osobních zájmů či pocitů tam, kde by jednání z nich plynoucí nebylo v souladu s obsahem této role (Fischer, Milfait, 2008).

Profesní etika umožňuje každému určitou sebekontrolu, sebereflexi a samoregulaci vlastního chování (Janotová, 2005).

Koncepce etiky v sociálních službách je založena na třech vztazích v oblastech: zaměření na klienta, zaměření na prostředí a zaměření na sociálního pracovníka. V oblasti zaměřené na klienta je velmi důležité, aby sociální pracovník měl dostatečné znalosti o klientovi, dodržel rozsah pomoci a také profesní rozměr sociální práce. Zaměření na sociálního pracovníka je charakterizováno v kontextu pracovníka, jako individuální bytosti, svobodným činitelem, který je osobně i morálně odpovědný za svou činnost (Fischer, Milfait, 2008).

Také etický kodex sociálních pracovníků České republiky vymezuje základní pravidla etického jednání, které jsou určovány ve vztahu ke klientovi, k zaměstnavateli, ve vztahu ke kolegům, ve vztahu ke svému povolání a odbornosti a ve vztahu ke společnosti. V porovnání se třemi vztahy, jež Fischer a Milfait uvádí, lze jasně vidět, že etický kodex se širše specifikuje na přesné určení pravidel, jež jsou pro dané vztahy důležité a také na vymezení těchto vztahů pro poskytování kvalitních služeb.

Etiku v sociálních službách můžeme chápat ve dvou rovinách a to jako studijně teoretickou disciplínu, jež napomáhá sociálnímu pracovníku posuzovat dilemata v profesní praxi a také jako soubor norem, hodnot a postupů (Fischer, Milfait, 2008).

Etika v sociálních službách se vyznačuje svými specifiky a to v rámci morálního pole a eticky nevýznamné oblasti. Eticky významné jednání, tedy morální pole má přímý vliv na dobro člověka a společnosti, je zdůvodnitelné či vědomě vysvětlitelné, klade důraz na štěstí, dobro druhých osob a to v dostatečné míře a v neposlední řadě je svobodné (Fischer, Milfait, 2008).

2.2 Etické principy v sociálních službách

Etika v sociálních službách se také vyznačuje svými principy, kterými jsou například lidská práva a lidská důstojnost, sociální spravedlnost a profesionální jednání. Tyto principy přesně definuje Mezinárodní etický kodex sociální práce. Základním etickým principem v sociálních službách je zachování lidských práv a lidské důstojnosti. Aby bylo toho dosaženo, měly by být sociální služby poskytovány v zájmu osob a hlavně v dostatečné kvalitě (Matoušek, 2007).

V Mezinárodním etickém kodexu sociální práce je pojem lidská práva a důstojnost přesně determinována, a to: „Sociální práce je založena na respektu k hodnotě a důstojnosti všech lidí a na právech, která z toho vyplývají. Sociální pracovníci podporují a chrání fyzickou, duševní, emocionální a duchovní integritu a blaho každého člověka” (Mezinárodní etický kodex sociální práce, 2004, s.1).

Lidská práva a lidská důstojnost jsou nejdůležitějším principem, který by měl být v rámci poskytování sociálních služeb dodržován. V oblasti etických principů sociální práce můžeme sledovat mnohé principy multikulturalismu, které apelují na rovnost příležitostí a respekt k ostatním etnikům, národům či rasám. Dalším významným etickým principem je sociální spravedlnost. Sociální spravedlnost právě poukazuje na rovnost příležitostí s aspektem kladeným na kvalitu života klientů. Sociální spravedlnost by měla být prostředkem, kterým by sociální pracovníci přijímali etické principy sociální práce.

Sociální spravedlnost můžeme vymezit jako spravedlnost, která se týká podmínek postavení člověka ve společnosti. V rámci sociální spravedlnosti mají sociální pracovníci povinnost: čelit negativní diskriminaci (věk, kultura, rod, pohlaví, rodiny stav, socioekonomický status, politické názory, barva pleti atd.), respektovat etnickou a kulturní

rozdílnost ve společnostech, spravedlivě distribuovat zdroje, jež mají k dispozici, čelit nespravedlivé politice a praktikám a pracovat na základě solidarity, kdy můžeme solidaritu definovat jako „povinnost sociálního pracovníka čelit sociálním podmínkám, které přispívají k sociálnímu vyloučení, stigmatizaci nebo útisku a pracovat pro sociální inkluzi“ (Mezinárodní etický kodex sociální práce, 2004).

Profesionální jednání determinuje profesní etika. Jak již bylo výše uvedeno, je důležité, aby byla zachována kvalita služeb a byla dodržována odpovědnost za poskytování služeb. Profesionální jednání je podstatné při výkonu kterékoliv profese tak, aby byla zachována organizační kultura a dobré jméno organizace.

Dle Fischera a Milfaita je „profesní jednání v roli sociálního pracovníka takové jednání, jež je právě v souladu s danou rolí a odhlíží od osobních zájmů či pocitů tam, kde by jednání z nich plynoucí nebylo v souladu s obsahem této role“ (Fischer, Milfait, 2008, s.73).

V oblasti profesního jednání je důležité také vytyčit charakteristiky profese sociálního pracovníka. Mezi tyto charakteristiky můžeme zařadit: teoretické znalosti a praktické dovednosti, autorita profese u klientů, autorita uznávaná společností, kultura profese, etický kodex, důležité profesní hodnoty, oddanost poslání sociální práce (Fischer, Milfait, 2008).

Jednotlivé charakteristiky profese poukazují na složitost výkonu profese sociálního pracovníka. Etický kodex, jež napomáhá při výkonu profese, je důležitý z hlediska obsahu základních hodnot profese, které by měly být dodržovány.

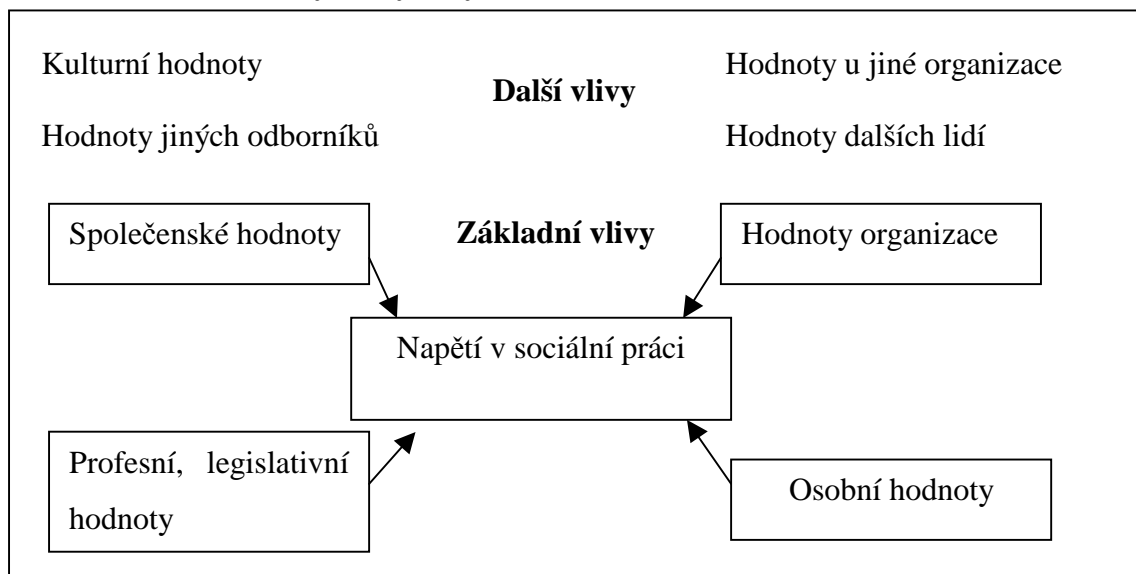
2.3 Role hodnot v etice pro sociální práci

Významnou roli v etice pro sociální práci mají hodnoty. Hodnoty posuzujeme dle jejich vztáznosti nebo obecnosti, povahy a hierarchie. Můžeme je dělit na pozitivní, neutrální nebo negativní (Fisher, Milfait, 2008).

Pojem hodnota můžeme definovat jako „vlastnost, kterou jedinec přisuzuje určitému objektu, situaci, události nebo činnosti ve spojitosti s uspokojováním jeho potřeb, zájmů“ (Hartl, 1993, s.63).

Každý člověk se vyznačuje svou hodnotovou orientací, která se pod vlivem jeho vývoje mění a utváří. Sociální pracovníci by měli mít jasnou hodnotovou orientaci, která bude korespondovat s etickými principy a normami ve společnosti. V relaci mezi hodnotou a jednáním můžeme sledovat snahy, jež nás vedou pomocí jednání a chování k dosahování hodnot a cílů a to za pomoci motivů. V praxi můžeme u sociálních pracovníků sledovat různé prolínání systémů hodnot, která jsou někdy v konfrontaci s etickými dilematy v sociální práci. Mezi tyto systémy hodnot řadíme hodnoty osobní, společenské hodnoty, legislativní hodnoty, profesní hodnoty a hodnoty a strategie organizace (Fisher, Milfait, 2008).

Schéma: Interakce vybraných systémů hodnot

Obr.1 Schéma interakce vybraných systémů hodnot

(Zdroj: Beckett, Maynard (upraveno) in Fischer, Milfait, 2008, s.69)

Ze schématu můžeme sledovat vzájemnou interakci systémů hodnot v sociální práci, kdy dochází především ke střetu osobních a profesních systémů hodnot.

Hodnotová orientace v sociální práci, která se projevovala při vytváření hodnotové báze sociální práce, má šest základních podob. První hodnotová orientace je paternalistická,

kteřá klade důraz na pozvednutí úrovně klientů a umožnění jim mravného a zdravého života, bez podpory institucí. Druhá hodnotová orientace se zaměřuje na sociální spravedlnost, která usiluje o rovnost příležitostí, redistribuci majetku a prosperitu služeb. Třetí hodnotová orientace je klinická, ve které se diskutuje o důvěře klienta, ukončení služeb a konfliktu zájmů. Tato hodnotová orientace byla součástí profesionálního zájmu o etiku v sociální práci. Čtvrtá hodnotová orientace je hodnotová orientace defenzivní, která podává apel na prospěch klienta v etické praxi. Náboženská hodnotová orientace je pátou orientací, která klade důraz na přetvoření náboženského přesvědčení do smysluplných sociálních služeb. V šesté hodnotové orientaci, tedy amoralistické, která je příznačná pro ty sociální pracovníky, kteří v sociálních službách kladou důraz na technologické postupy, chybí pojetí, která jsou založena na hodnotách (Mlčák, 2005).

Ve výše uvedených hodnotových orientacích můžeme sledovat podobnost se základními principy etického kodexu sociálních pracovníků, který také poukazuje na sociální spravedlnost, profesionalitu, prospěch klienta a pozvednutí úrovně klientů.

3 ETICKÝ KODEX V SOCIÁLNÍCH SLUŽBÁCH

Etické kodexy jsou v rámci dnešní společnosti velmi důležitou součástí různých organizací a institucí. Můžeme je nalézt nejen v sociálních službách, ale také v podnikání, kdy podnikatelé definují v rámci firemní kultury etický kodex, který charakterizuje principy a zásady morálního jednání a chování na pracovišti v rámci vztahů mezi zaměstnanci, managementem podniku a také k majetku podniku. V sociálních službách můžeme charakterizovat Etický kodex sociálního pracovníka a Mezinárodní etický kodex sociální práce. Oba dokumenty ve svém obsahu vymezují etické principy, zásady a pravidla, které by měly být dodržovány v systému komplexních služeb.

Etický kodex sociálních pracovníků vytvořila Společnost sociálních pracovníků, kdy byl schválen 1.1.1995 po předložení Mezinárodní federaci sociálních pracovníků. Tendenčně etický kodex poukazuje na etické zásady, pravidla etického chování sociálních pracovníků a etické problémové okruhy. V rámci etických zásad etický kodex vymezuje základní regule, kterými by se měl sociální pracovník řídit ve vztahu nejen ke klientovi, ale také společnosti. Etický kodex sociálních pracovníků je chápán jako nezávazný dokument, který by měli sociální pracovníci dodržovat při výkonu své činnosti v rámci profesní angažovanosti. V oblasti pravidel etického chování sociálních pracovníků vymezuje etický kodex relaci sociálního pracovníka ke klientovi, zaměstnavateli, kolegům, povolání a odbornosti a ke společnosti, kdy se zde poukazuje převážně na pojmy respekt, právo a povinnost, odpovědnost, lidská práva a lidská důstojnost. V neposlední řadě se etický kodex sociálního pracovníka věnuje vymezení etických problémových okruhů, které charakterizují etická dilemata v sociální práci. Mezi tyto etické problémové okruhy můžeme zařadit například časové rozpětí poskytování sociálních služeb, priority sociálních případů, adekvátnost poskytovaných služeb a ukončení sociálních služeb. Etické problémové okruhy dělí etický kodex na základní, další problémové okruhy a také postupy při řešení etických problémových okruhů. V oblasti dalších problémových okruhů etický kodex poukazuje na konflikty, které mohou vyvstat před sociálním pracovníkem. Tyto konflikty mohou být orientovány nejen na vztah mezi sociálním pracovníkem a jeho klientem, ale také mezi dalšími osobami nebo institucemi, se kterými sociální pracovník či klient přišel do kontaktu. V postupech při řešení etických problémů můžeme vidět kladený

apel na supervizi v sociální práci a možnosti spolupráce se Společností sociálních pracovníků (Etický kodex sociálního pracovníka, 1995).

Mezinárodní etický kodex sociální práce byl schválen Mezinárodní federací sociálních pracovníků a to během valného shromáždění, které proběhlo v Austrálii v roce 2004. Tento etický kodex se ve své podstatě shoduje s Etickým kodexem sociálních pracovníků České republiky. V úvodu podává definici sociální práce a vymezuje mezinárodní konvence, mezi které můžeme zařadit například Mezinárodní pakt o občanských a politických právech nebo Mezinárodní pakt o hospodářských, sociálních a kulturních právech. Na mezinárodní konvence etický kodex smysluplně navazuje v rámci vymezení etických principů, kdy v první části pojednává o lidských právech a lidské důstojnosti. Dále se Mezinárodní etický kodex zaměřuje na sociální spravedlnost a profesionální jednání, kde vymezuje spravedlivé a odborně podložené jednání sociálních pracovníků na základě respektu, solidarity, humanity a odpovědnosti. V oblasti profesionálního jednání etický kodex poukazuje na práva a povinnosti sociálního pracovníka s aspektem kladeným na jeho profesionální angažovanost (Mezinárodní etický kodex sociálních pracovníků, 2004).

Dále můžeme v sociálních službách vymezit mnoho jiných etických kodexů, kdy si instituce mnohdy upravují Etický kodex sociálního pracovníka pro své potřeby a záměry. Mezi tyto etické kodexy můžeme například zařadit Etický kodex A kluby ČR, Etický kodex internetové poradny, Etický kodex Asociace mediátorů ČR nebo také Etický kodex poradny. Etické kodexy v dnešní době získávají své místo v institucích a organizacích, jako dokumenty, který by měli sociální pracovníci uznávat a habituovat (přijímat).

4 SOCIÁLNÍ PRACOVNÍK JAKO ZPROSTŘEDKOVATEL ETICKÝCH PRINCIPŮ

Důležitým aspektem v rámci poskytování sociálních služeb je sociální pracovník, jež by měl splňovat podmínky potřebné pro výkon této činnosti. Mezi tyto požadavky můžeme zařadit například právní způsobilost, bezúhonnost, zdravotní způsobilost a také odbornou způsobilost, jež je důležitá pro profesionální angažovanost sociálních pracovníků. Sociálního pracovníka s vymezením jeho činnosti můžeme označit jako zprostředkovatele sociálních služeb, jež na základě své činnosti napomáhá a podporuje klienta sociální instituce pro zlepšení kvality jeho života či jeho integrace do společnosti.

Zákon o sociálních službách přesně vymezuje činnost sociálního pracovníka a sociální služby v rámci působení na území České republiky. „Tento zákon byl přijat v květnu 2006 a byl vydán ve sbírce zákonů pod číslem 108/2006 Sb.“ (Matoušek, Koldinská, s.39).

V oblasti zprostředkování etických principů sociálním pracovníkem je důležité vymezit vzdělání, které by měl mít sociální pracovník, kompetence sociálního pracovníka a jeho morální jednání a usuzování.

Vzdělávání sociálních pracovníků prošlo dlouhodobým vývojem od počátku založení Československého státu, tedy od roku 1918. Prvním iniciátorem pro vzdělávání v sociální práci byl T. G. Masaryk, kdy byla na základě jeho popudu založena první Vyšší odborná škola sociální péče. Postupně se vzdělávání v daném oboru transformovala a začaly být otevírány další školy zaměřující se na toto vzdělávání. V období druhé světové války byly mnohé tyto školy uzavřeny a výuka byla omezena. Rozvoj vzdělávání v oblasti sociální práce, sociální politiky a sociální pedagogiky můžeme zaznamenat v 90.letech 20.století, kdy na základě změny politického systému začaly být otvírány tyto obory na univerzitách, vysokých školách a také v rámci středoškolského vzdělávání (Mlčák, 2005).

Vzdělávání sociálních pracovníků je komplexně determinováno zákonem č.108/2006 Sb. O sociálních službách. Tento zákon poukazuje nejen na předpoklady pro výkon povolání sociálního pracovníka, ale také definuje základní kompetence sociálních pracovníků spolu s jejich dalším vzděláváním a akreditací vzdělávacích programů (Zákon č.108/2006 Sb., 2006).

V oblasti profese sociálního pracovníka je velmi důležité vymezit kompetence profese, které nám napomáhají splňovat společenskou zakázku v rámci naší odpovědnosti a také zprostředkování etických principů. Tyto kompetence jsou důležitým aspektem pro poskytování kvalitních služeb, kdy motivace našeho jednání nám napomáhá k dosahování našich snad a cílů nejen při výkonu profese, ale také v osobním životě v rovině kvality a smyslu našeho života. V oblasti sebepojetí by měl mít sociální pracovník k sobě samému takové postoje a očekávání v emocionálních, kognitivních a behaviorálních aspektech, které budou v kooperaci s autoreflexí sociálního pracovníka. Vědomosti a dovednosti jsou další komponentou psychologických konstruktů, kdy by měl být kladen apel nejen na získané teoretické znalosti během studia, praktické dovednosti během zprostředkovávání sociálních služeb, ale také další vzdělávání, které je v dnešní moderní době důležité při vykonávání jakékoliv profese.

Sociální pracovník by měl disponovat jistými předpoklady, rysy či vlastnostmi osobnosti, které budou zvyšovat jeho profesní angažovanost a napomohou mu k úspěšné realizaci výkonu. Sociální pracovník by se měl vyznačovat nejen odbornými znalostmi a vědomostmi, které získal v rámci studia, ale také jistou dávkou empatie, kdy můžeme empatii pojmout jako lidskou vlastnost, profesionální stav, komunikační proces, proces pečování nebo speciální vztah. Dále by se měl sociální pracovník vyznačovat jistými kognitivními, administrativními, interpersonálními, rozhodovacími dovednostmi a dovednostmi zaměřujícími se na využívání a řízení zdrojů (Mlčák, 2005).

4.1 Morální jednání a usuzování

Morální jednání můžeme charakterizovat jako jednání, které přímo či nepřímo zasahuje jiné osoby, kdy si jedinec musí uvědomovat důsledky svého jednání a musí je pokládat za dostatečně závažné. Morální jednání je determinováno jistými znaky, mezi které můžeme zařadit důsledky pro jiné lidi, závažnost, altruismus, nemožnost nemorálního jednání. Tyto znaky jsou dále charakterizovány jistými faktory, které nás ovlivňují. Mezi tyto faktory řadíme faktory kognitivní, emoční, konativní, sociální a faktory prostředí (Tyrlík, 2004).

Morální jednání také ovlivňuje kontext a situační faktory. Na základě toho můžeme v morálním jednání determinovat typologii morálních situací. V rámci typologie rozlišujeme filozofická dilemata, antisociální dilemata – reakce na přestupek, antisociální dilemata – reakce na pokušení, sociální nátlak na porušení vlastních hodnot nebo identity, prosociální dilemata – reakce na protichůdné požadavky, prosociální dilemata – reakce na potřeby ostatních. Těchto šest základních typů poukazuje na dilematické situace, kdy bychom zde měli zahrnout sedmé dilema a to dilema osobní. (Dvořáková, 2008)

V jednotlivých dilematech se jedinec nachází pod jistým tlakem, v pokušení nebo pociťuje konflikt. Dilema můžeme charakterizovat jako určitý rozpor. Zde by nám mělo pomáhat morální usuzování.

V rámci morálního usuzování můžeme charakterizovat různé formy morálního úsudku, který je založen na psychologickém vývoji jedince. Tyto formy jsou znázorněny pomocí stadiálního modelu, vztahu norem úsudku a jednání, evoluční reinterpretace a neokohlbergiánského přístupu. Stadiální model morálního úsudku vytvořil L. Kohlberg, který ve své práci kladl důraz na kognitivní rozvoj a vývoj, jako předpoklad pro morální usuzování jedince. Stadiální model tedy rozložil do tří úrovní a to: prekonvenční, konvenční a postkonvenční úroveň morálního usuzování. Prekonvenční úroveň poukazuje na neporozumění a nepodporování sociálně sdílených norem jedincem. V oblasti konvenční úrovně Kohlberg udává, že toto morální usuzování spočívá v společností sdíleném systému morálních pravidel, rolí a norem. Postkonvenční úroveň dosáhne málo osob v rámci jejich morálního vývoje. V této úrovni jedinec přijímá morální normy a pravidla společnosti, kdy jejich přijetí je založeno na přijetí obecných morálních principů. Toto pojetí vývoje morálního usuzování je dále rozvíjeno v ostatních formách morálního usuzování, kdy se autoři ve svých teoriích opírají o teorie Kohlberga a navazují na něj. Někteří autoři rozšířili Kohlbergovu teorii a to o situační faktory, které ovlivňují naše morální usuzování. Jedná se o sofistikovanější model morálního usuzování, který poukazuje na otázku „Co bych měl/a dělat?“. Tato otázka je velmi důležitá nejen z pohledu pragmatismu, ale také řešení morálních dilemat jedince na různých stupních psychologického vývoje (Dvořáková, 2008).

Morální usuzování je velmi důležitou komponentou našeho vývoje a kognitivní složky naší osobnosti. Vede nás k přijímání společenských norem a pravidel charakteristických pro naši kulturu, společnost, kdy jsou dané normy a pravidla determinovány nejen

legislativním systémem společnosti, ale také jistými artefakty, kterými je naše společnost charakteristická. Na základě morálního jednání a usuzování sociální pracovníci zprostředkovávají etické principy sociální práce. Jak již bylo uvedeno, mezi tyto principy můžeme řadit lidská práva a lidskou důstojnost, profesionální jednání a sociální spravedlnost. Sociální pracovník by měl dodržovat tyto etické principy a zprostředkovávat je ve společnosti jako jistý nástroj zvyšování morálního jednání a usuzování nejen u sebe samého, ale také u svých klientů tak, aby byl zajištěn morální rozvoj společnosti.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

5 METODOLOGICKÁ ČÁST

5.1 Cíle

Cílem praktické části bakalářské práce je zjištění vztahu studentů Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně Fakulty humanitních studií oboru sociální pedagogika, k etice a etickému kodexu v sociálních službách a zjištění jejich názoru na etiku, etické jednání a etický kodex v sociálních službách.

Dílčí cíle empirické části bakalářské práce:

- jak vnímají respondenti etické normy a pravidla ve společnosti
- jak vnímají respondenti vlastní etiku a morálku
- důležitost etiky a etických principů v sociálních službách dle respondentů
- jak vnímají respondenti etiku v sociálních službách
- vliv svobody, svědomí, vzdělání a hodnot na etiku v sociálních službách dle respondentů
- přisuzovaná důležitost etickým kodexům v sociálních službách respondenty
- jak vnímají respondenti sociální pracovníky z hlediska jejich etického jednání
- zjištění, zdali respondenti vidí přínos v zavedení výuky etiky a etického kodexu v sociálních službách v rámci jednoho semestru

Na základě formulace dílčích cílů bakalářské práce byl sestaven dotazník tak, aby dokázal vyhodnotit data pro splnění jednotlivých cílů.

5.2 Výzkumná otázka

Jak vnímají studenti Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně Fakulty humanitních studií oboru sociální pedagogika, etiku, etické principy a etický kodex v sociálních službách a vlastní osobnostní etiku?

5.3 Hypotézy

Hypotézy byly formulovány na základě teoretické části bakalářské práce a byl v nich specifikován vztah respondentů k sobě samým z hlediska etiky a morálky, dále vztah respondentů k etice a etickým principům a také jejich vztah k etickým kodexům. „Hypotézy tvoří jádro kvantitativně orientovaných výzkumů, jakožto podmíněný výrok o vztahu mezi dvěma nebo více proměnnými” (Chráska, 2008, s.18).

H0 Respondenti se hodnotí jako osoby, jež se chovají eticky a morálně.

H1 Respondenti přikládají význam etice a etickým principům v sociálních službách a hodnotí je pozitivně.

H2 Respondenti neznají etické kodexy sociální práce, ale nepřisuzují jim význam.

5.4 Charakteristika výzkumného souboru

V rámci praktické části bakalářské práce jsem se zaměřila na etiku a etický kodex v sociálních službách tak, jak jej vnímají studenti Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně Fakulty humanitních studií oboru sociální pedagogika. Z daného důvodu byl výběr respondentů záměrný, kdy byly dotazníky předkládány pouze studentům oboru sociální pedagogika na UTB ve Zlíně. Studenti byli voleni z druhého, třetí a čtvrtého ročníku studia a to v prezenční formě. V rámci dotazníkového šetření bylo osloveno 104 respondentů.

5.5 Metodika

Za výzkumnou metodu jsem si zvolila kvantitativní výzkum při metodě sběru dat formou dotazníku. Tento dotazník byl koncipován na základě teoretické části bakalářské práce, zaměřuje se na morální jednání a usuzování studentů UTB, oboru sociální pedagogika a dále zkoumá jejich vnímání etiky a etického kodexu v sociálních službách. Dotazník se skládá ze 38 uzavřených otázek, kdy se tyto otázky zaměřují na etiku v sociálních službách, etické principy v sociálních službách, etický kodex v sociálních službách a morální jednání a usuzování studentů UTB, oboru sociální pedagogika.

V rámci předvýzkumu byl sestaven dotazník, jež se skládal z 15 otázek a to převážně zaměřujících se nejen na vnímání etiky a etického kodexu v sociálních službách studenty sociální pedagogiky Univerzity T.Bati, ale také zkoumal vědomosti studentů v oblasti etického kodexu. Studenti měli v některých otázkách uvést etické principy Etického kodexu sociálních pracovníků i Mezinárodního etického kodexu, avšak po sesbírání dotazníků a při vyhodnocování dat jsem zjistila, že studenti nejsou schopni odpovědět na otevřené otázky, jež se týkaly teoretických znalostí v oblasti etiky a etického kodexu v sociálních službách. Předvýzkum byl dělán u 30 osob. Na základě zjištěných nedostatků dotazníku předvýzkumu byl koncipován nynější dotazník, který při předběžném šetření připadal respondentům srozumitelnější a respondenti dokázali odpovědět na každou otázku v dotazníku. Dotazník byl rovněž rozšířen o vlastní vnímání etiky a morálky respondenty z hlediska jejich individuality.

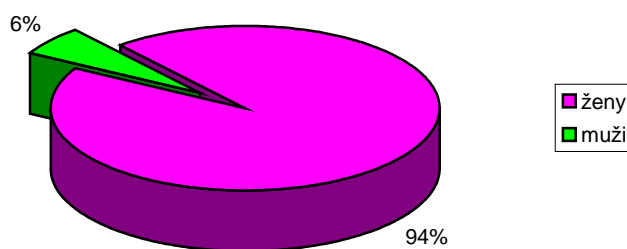
Tento dotazník bude vyhodnocován na základě získaných dat a to pomocí metody Testu dobré schody Chí-kvadrát, který ověřuje, „zda četnosti, které byly získány měřením v realitě, se odlišují od teoretických četností, které odpovídají dané nulové hypotéze“ (Chráška, 2008, s.71).

Pro vyhodnocení dat jsem pracovala s programem Microsoft Excel. Data byla zobrazována pomocí výsečového grafu.

6 ZPRACOVÁNÍ A VYHODNOCENÍ DAT

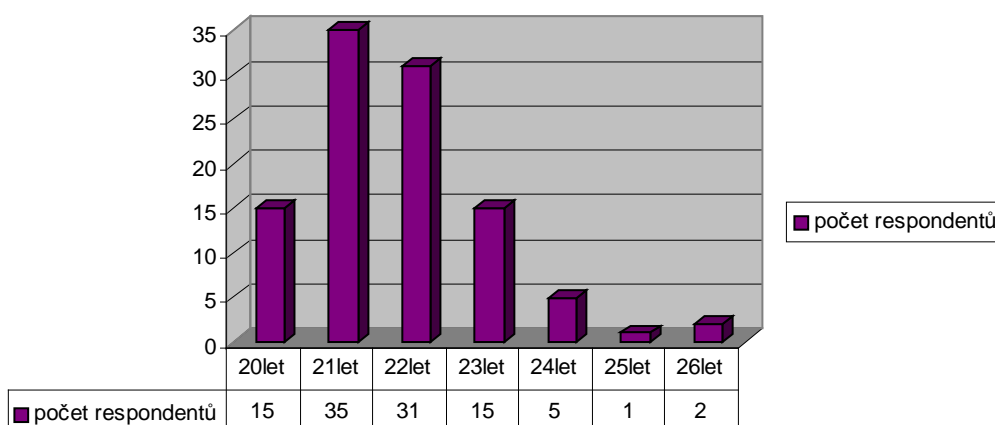
Dotazník, jak již bylo výše uvedeno, byl rozdán 104 respondentům, kdy dle následujícího grafu č.1 můžete sledovat složení respondentů dle pohlaví. Tato stratifikace je dána poměrem studujících mužů a žen oboru sociální pedagogika na UTB ve Zlíně. Bylo osloveno 98 žen a 8 mužů. Tito respondenti byli vybíráni z 2., 3., a 4.ročníku oboru sociální pedagogika, díky čemuž byli studenti také rozděleni dle věku. Toto rozdělení respondentů dle ročníku a věku je patrné z grafu č.2, který poukazuje na ročníkovou stratifikaci a grafu č.3, který charakterizuje věk respondentů.

stratifikace respondentů dle pohlaví

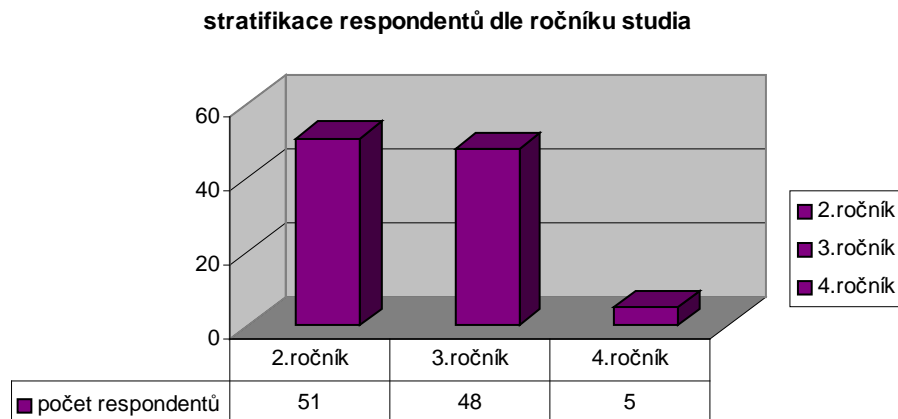

graf č. 1: stratifikace respondentů dle pohlaví

věková stratifikace respondentů

graf č. 2: věková stratifikace respondentů

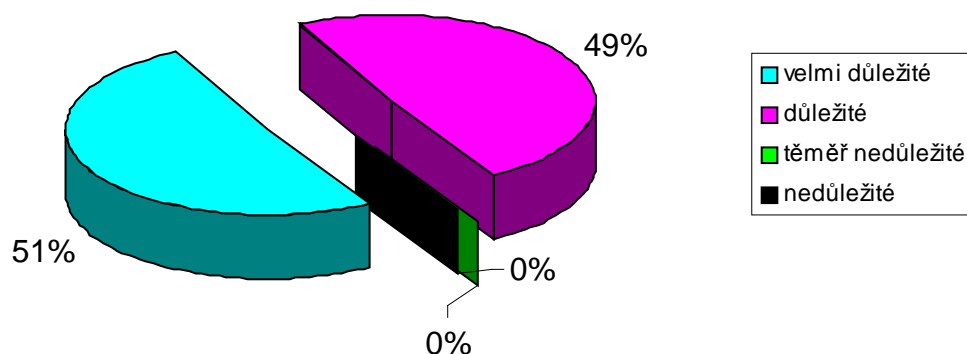

graf č. 3: stratifikace respondentů dle ročníku studia

6.1 otázky zaměřené na morální jednání a usuzování respondentů

Otázky zaměřené na morální jednání a usuzování respondentů byly pokládány respondentům pro zjištění, jakým způsobem vnímají osobní etiku a morálku. Tato sekce byla sestavena z 11 otázek, které především zkoumaly přisuzovanou důležitost etice, morálce, vlastní hodnocení morálního jednání a usuzování respondenty a také časovou intenzitou uvažování nad danou tématikou.

1 Dle Vašeho názoru jsou etické normy a pravidla ve společnosti:

graf č. 4: vyhodnocení otázky č.1

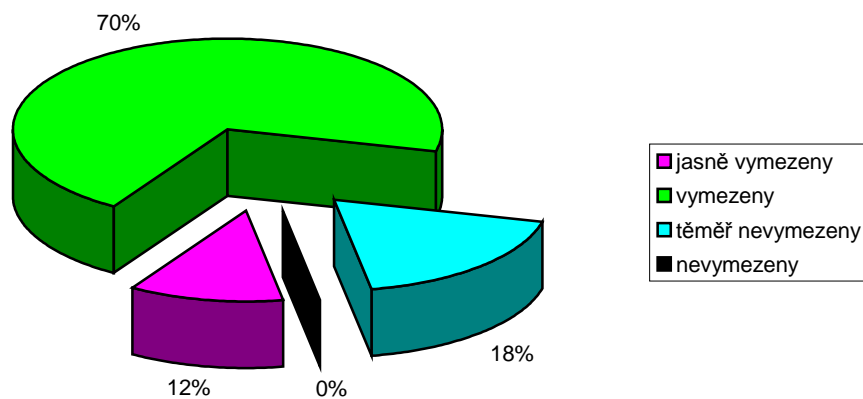
H_0 : Mezi četnostmi respondentů nejsou statisticky významné rozdíly.

H_A : Mezi četnostmi respondentů jsou statisticky významné rozdíly.

Z grafu č.4 můžeme vyčíst odpovědi respondentů na otázku č.1, tedy zdali jsou etické normy a pravidla ve společnosti důležité. 53 respondentů odpovědělo, že jsou etické pravidla a normy ve společnosti velmi důležité a 51 respondentů, že jsou důležité. Odpovědi ze škály nabízených: téměř nedůležité nebo nedůležité neuvedl žádný respondent.

Pro potvrzení či vyvrácení nulové a alternativní hypotézy bylo využito Testu dobré schody Chí-kvadrát. Pro otázku č.1 byla vypočítána hodnota testového kritéria $\chi^2 = 104,0769$, kdy kritická hodnota pro hladinu významnosti 0,05 a stupně volnosti 4 je $\chi^2_{0,05}(4)=9,488$. Na základě vypočtených dat můžeme potvrdit alternativní hypotézu, jelikož $\chi^2 > \chi^2_{0,05}(4)=9,488$.

2 Etické normy a pravidla jsou ve společnosti:

graf č. 5: vyhodnocení otázky č.2

H_0 : Mezi četnostmi respondentů nejsou statisticky významné rozdíly.

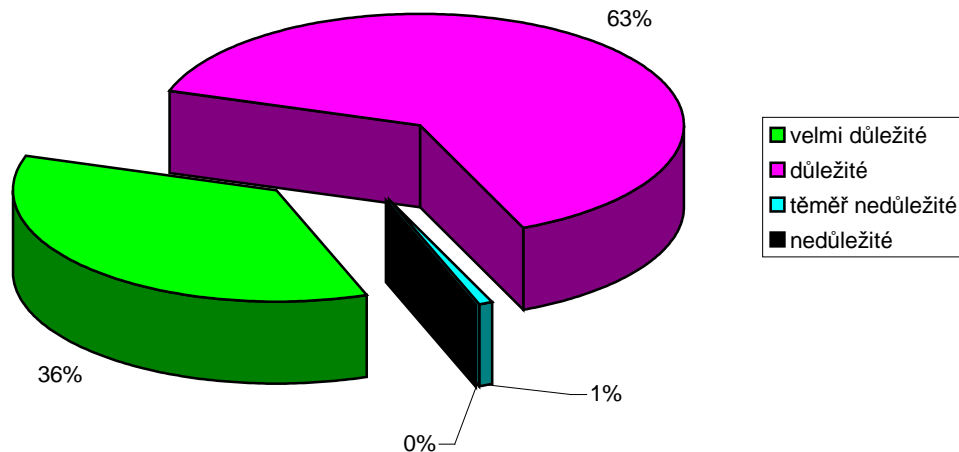
H_A : Mezi četnostmi respondentů jsou statisticky významné rozdíly.

Otázka č.2 se zaměřovala na zjištění, zdali jsou dle respondentů etické normy a pravidla ve společnosti jasně vymezeny, vymezeny, téměř nevymezeny či nevymezeny. 73 respondentů uvedlo, že etické normy a pravidla ve společnosti jsou vymezeny, podle 12 respondentů jsou jasně vymezeny, 19 respondentů uvedlo, že etická pravidla a normy jsou téměř nevymezeny. Odpověď nevymezeny neuvedl žádný respondent.

Na základě vypočítané hodnoty testového kritéria $\chi^2 = 120,3846$ s porovnáním kritické hodnoty $\chi^2_{0,05}(4)=9,488$, byla přijata alternativní hypotéza - $\chi^2 > \chi^2_{0,05}(4)=9,488$, kdy můžeme konstatovat, že mezi získanými grafy existuje statisticky významný rozdíl.

3 Etické jednání je pro Vás:

graf č. 6: vyhodnocení otázky č.3

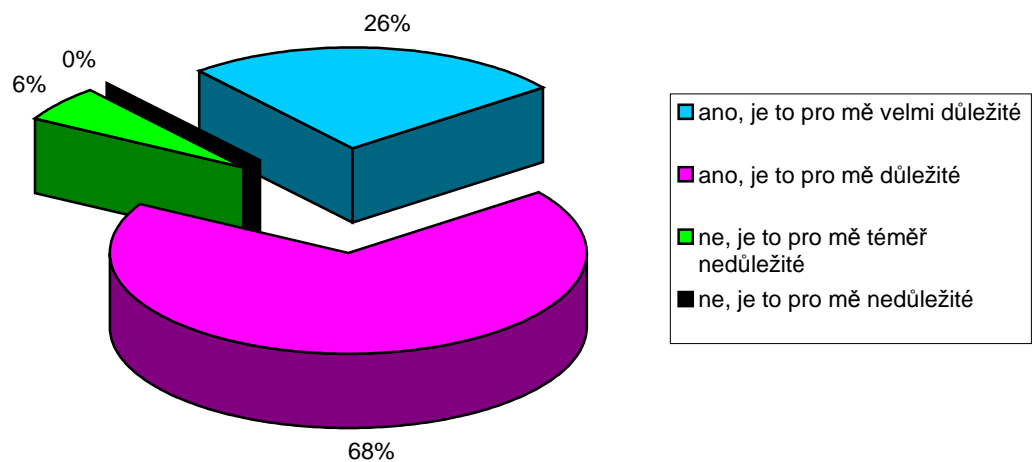
H_0 : Mezi četnostmi respondentů nejsou statisticky významné rozdíly.

H_A : Mezi četnostmi respondentů jsou statisticky významné rozdíly.

Graf č.6 vyhodnocuje otázku č.3, kdy byli respondenti dotazováni, zdali je pro ně etické jednání: velmi důležité, důležité, téměř nedůležité nebo nedůležité. 37 respondentů uvedlo, že je pro ně etické jednání velmi důležité, pro 66 respondentů je důležité. Pouze 1 respondent uvedl, že pro něj etické jednání je téměř nedůležité. Žádný respondent neuvedl poslední možnost, tedy že pro něj etické jednání je nedůležité.

Na základě vypočítané hodnoty testového kritéria $\chi^2 = 116,2308$ s porovnáním kritické hodnoty $\chi^2_{0,05}(4)=9,488$, byla přijata alternativní hypotéza - $\chi^2 > \chi^2_{0,05}(4)=9,488$, kdy můžeme konstatovat, že mezi získanými daty existuje statisticky významný rozdíl.

4 Je pro Vás důležité žít morální život?

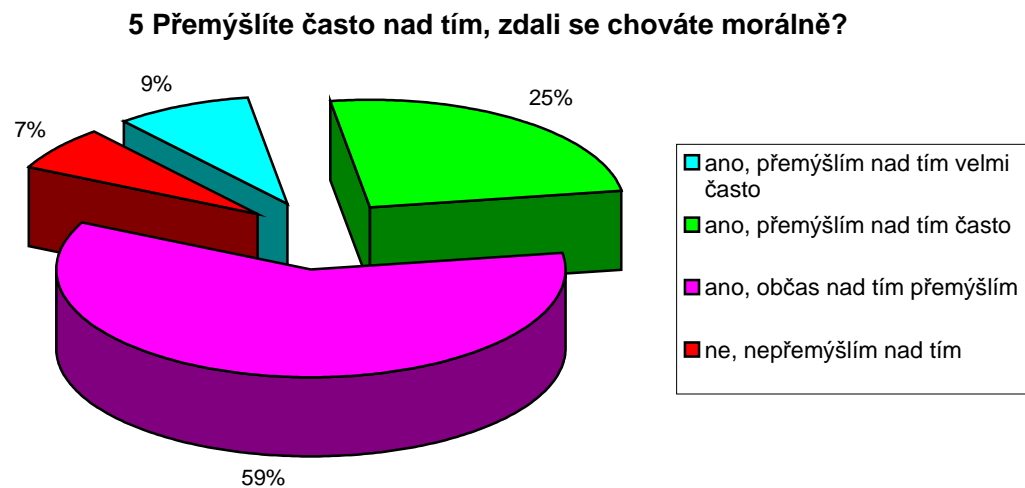
graf č. 7: vyhodnocení otázky č.4

H_0 : Mezi četnostmi respondentů nejsou statisticky významné rozdíly.

H_A : Mezi četnostmi respondentů jsou statisticky významné rozdíly.

Graf č.7 vyhodnocuje odpovědi respondentů na otázku, zdali je pro ně důležité žít morální život. Na tuto otázku odpovědělo 27 respondentů, že je to pro ně velmi důležité. Pro 71 respondentů je důležité žít morální život, 6 respondentů uvedlo, že je to pro ně téměř nedůležité a žádný respondent neuvedl, že je pro něj nedůležité žít morální život.

Na základě vypočítané hodnoty testového kritéria $\chi^2 = 119,3077$ s porovnáním kritické hodnoty $\chi^2_{0,05}(4)=9,488$, byla přijata alternativní hypotéza - $\chi^2 > \chi^2_{0,05}(4)=9,488$, kdy můžeme konstatovat, že mezi získanými daty existuje statisticky významný rozdíl.

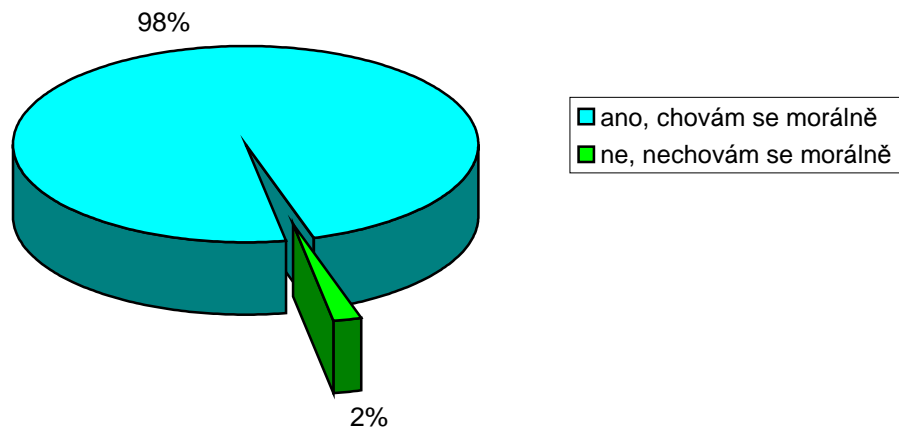
graf č. 8: vyhodnocení otázky č.5

H_0 : Mezi četnostmi respondentů nejsou statisticky významné rozdíly.

H_A : Mezi četnostmi respondentů jsou statisticky významné rozdíly.

Otázka č.5 zkoumala názory respondentů, jak často přemýšlí nad tím, jestli se chovají morálně. 9 respondentů uvedlo, že nad tím přemýšlí velmi často, 26 respondentů přemýšlí často nad svým morálním jednáním, občas nad svým morálním jednáním přemýšlí 62 respondentů a nepřemýšlí nad tím 7 respondentů.

Na základě vypočítané hodnoty testového kritéria $\chi^2 = 74,84615$ s porovnáním kritické hodnoty $\chi^2_{0,05}(4)=9,488$, byla přijata alternativní hypotéza - $\chi^2 > \chi^2_{0,05}(4)=9,488$, kdy můžeme konstatovat, že mezi získanými daty existuje statisticky významný rozdíl.

6 Chováte se dle Vašeho názoru morálně?

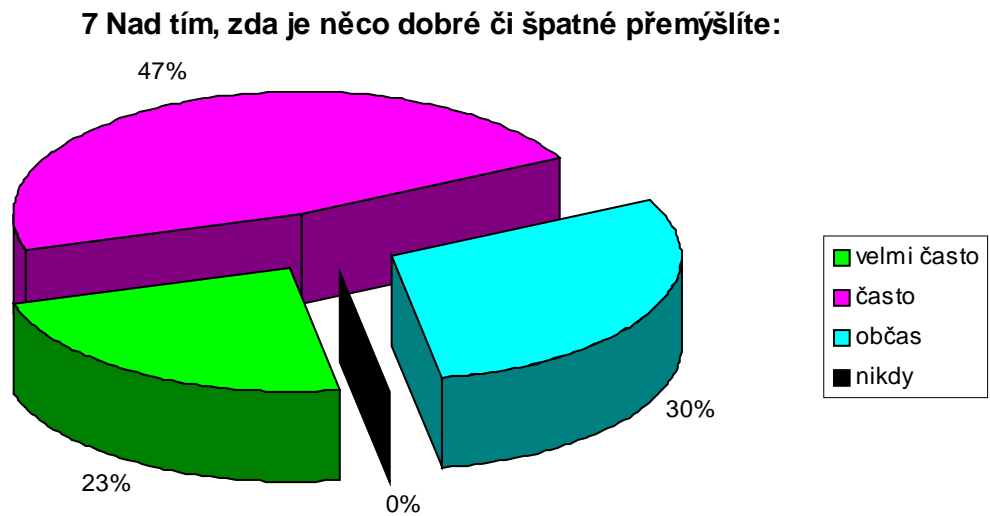
graf č. 9: vyhodnocení otázky č.6

H_0 : Mezi četnostmi respondentů nejsou statisticky významné rozdíly.

H_A : Mezi četnostmi respondentů jsou statisticky významné rozdíly.

V otázce č.6 byli studenti dotazováni, zdali se chovají morálně. Zde bylo vidět jasné kladné sebehodnocení respondentů, jelikož 102 respondentů uvedlo, že se chovají morálně. Pouze 2 respondenti uvedli, že se nechovají morálně.

Na základě vypočítané hodnoty testového kritéria $\chi^2 = 96,15385$ s porovnáním kritické hodnoty $\chi^2_{0,05}(2)=5,991$, byla přijata alternativní hypotéza - $\chi^2 > \chi^2_{0,05}(2)=5,991$, kdy můžeme konstatovat, že mezi získanými daty existuje statisticky významný rozdíl.

graf č. 10: vyhodnocení otázky č.7

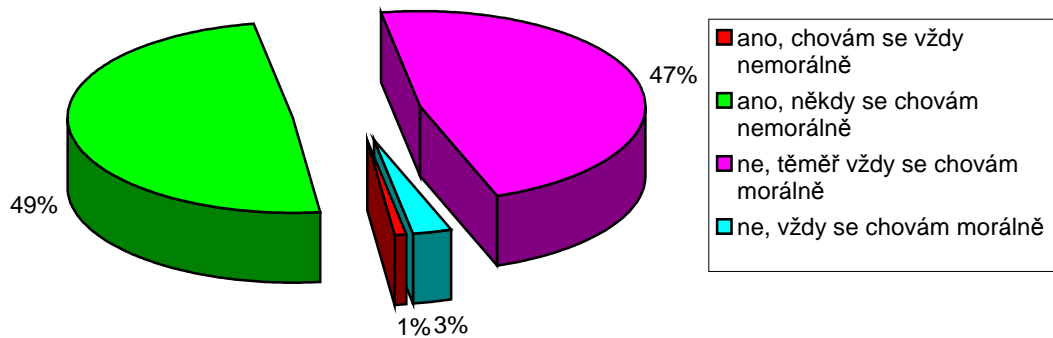
H_0 : Mezi četnostmi respondentů nejsou statisticky významné rozdíly.

H_A : Mezi četnostmi respondentů jsou statisticky významné rozdíly.

Graf č.10 vyhodnocuje, jak často přemýšlí respondenti nad tím, co je dobré a co špatné. 24 respondentů uvedlo, že nad tím přemýšlí velmi často, 49 respondentů nad tím přemýšlí často a 31 respondentů občas. Odpověď nikdy na danou otázku neuvedl žádný z respondentů.

Na základě vypočítané hodnoty testového kritéria $\chi^2 = 47,46154$ s porovnáním kritické hodnoty $\chi^2_{0,05}(4)=9,488$, byla přijata alternativní hypotéza - $\chi^2 > \chi^2_{0,05}(4)=9,488$, kdy můžeme konstatovat, že mezi získanými daty existuje statisticky významný rozdíl.

8 Pokud jste pod tlakem, chováte se nemorálně?

graf č. 11: vyhodnocení otázky č.8

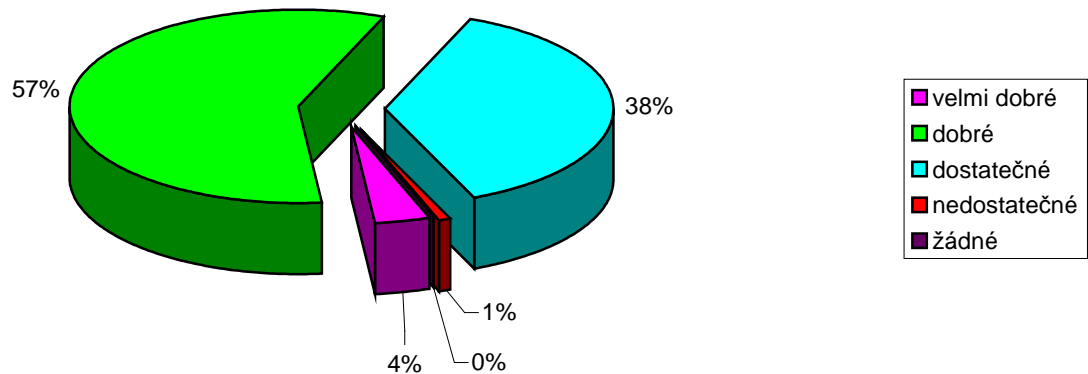
H_0 : Mezi četnostmi respondentů nejsou statisticky významné rozdíly.

H_A : Mezi četnostmi respondentů jsou statisticky významné rozdíly.

V otázce č.8 byli studenti dotazováni, zdali se chovají nemorálně pokud jsou pod tlakem. Na danou otázku odpověděl 1 respondent, že se chová vždy nemorálně, 51 respondentů uvedlo, že se někdy chovají nemorálně, 49 respondentů se chová téměř vždy morálně a 3 respondenti se chovají vždy morálně.

Na základě vypočítané hodnoty testového kritéria $\chi^2 = 88,76923$ s porovnáním kritické hodnoty $\chi^2_{0,05}(4)=9,488$, byla přijata alternativní hypotéza - $\chi^2 > \chi^2_{0,05}(4)=9,488$, kdy můžeme konstatovat, že mezi získanými daty existuje statisticky významný rozdíl.

9 Dle Vašeho názoru je Vaše morální jednání a usuzování v dilematických situacích:

graf č. 12: vyhodnocení otázky č.9

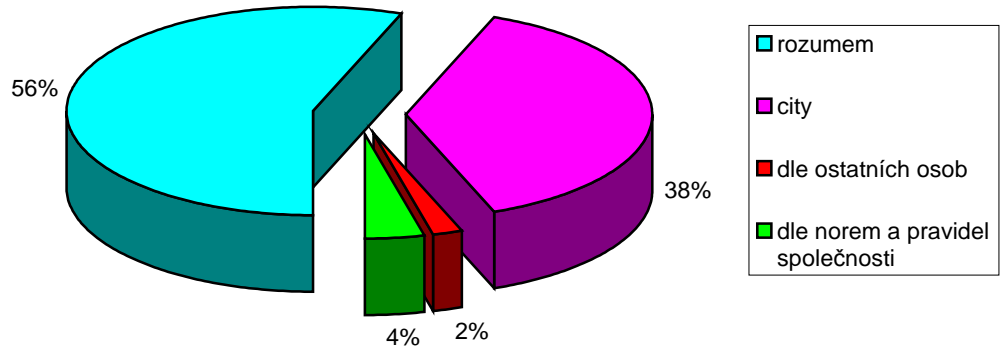
H_0 : Mezi četnostmi respondentů nejsou statisticky významné rozdíly.

H_A : Mezi četnostmi respondentů jsou statisticky významné rozdíly.

Respondenti byli v otázce č.9 dotazováni, jaké je jejich morální jednání a usuzování v dilematických situacích. Na tuto otázku odpověděli 4 respondenti velmi dobře, u 60 respondentů je dobré, dle 39 respondentů je jejich morální jednání a usuzování v dilematických situacích dostatečné, pro 1 respondenta je nedostatečné a žádný z respondentů neuvedl odpověď žádné.

Na základě vypočítané hodnoty testového kritéria $\chi^2 = 143,0192$ s porovnáním kritické hodnoty $\chi^2_{0,05}(5) = 11,070$, byla přijata alternativní hypotéza - $\chi^2 > \chi^2_{0,05}(5) = 11,070$, kdy můžeme konstatovat, že mezi získanými daty existuje statisticky významný rozdíl.

10 Pokud se morálně rozhodujete, jednáte:

graf č. 13: vyhodnocení otázky č.10

H_0 : Mezi četnostmi respondentů nejsou statisticky významné rozdíly.

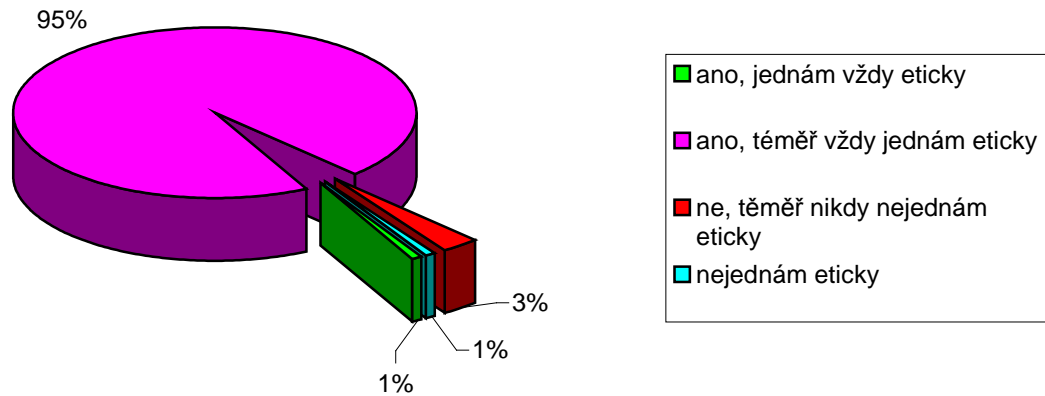
H_A : Mezi četnostmi respondentů jsou statisticky významné rozdíly.

Otázka č.11 zjišťovala u respondentů způsob, jakým se morálně rozhodují. 58 respondentů uvedlo, že se morálně rozhodují na základě rozumu, 40 respondentů se morálně rozhoduje na základě citů. 2 respondenti uvedli, že se rozhodují dle ostatních osob a 4 respondenti se morálně rozhodují dle norem a pravidel ve společnosti.

Na základě vypočítané hodnoty testového kritéria $\chi^2 = 88,76923$ s porovnáním kritické hodnoty $\chi^2_{0,05}(4)=9,488$, byla přijata alternativní hypotéza - $\chi^2 > \chi^2_{0,05}(4)=9,488$, kdy můžeme konstatovat, že mezi získanými daty existuje statisticky významný rozdíl.

11 Myslíte, že jednáte vždy eticky?

graf č. 14: vyhodnocení otázky č.11

H_0 : Mezi četnostmi respondentů nejsou statisticky významné rozdíly.

H_A : Mezi četnostmi respondentů jsou statisticky významné rozdíly.

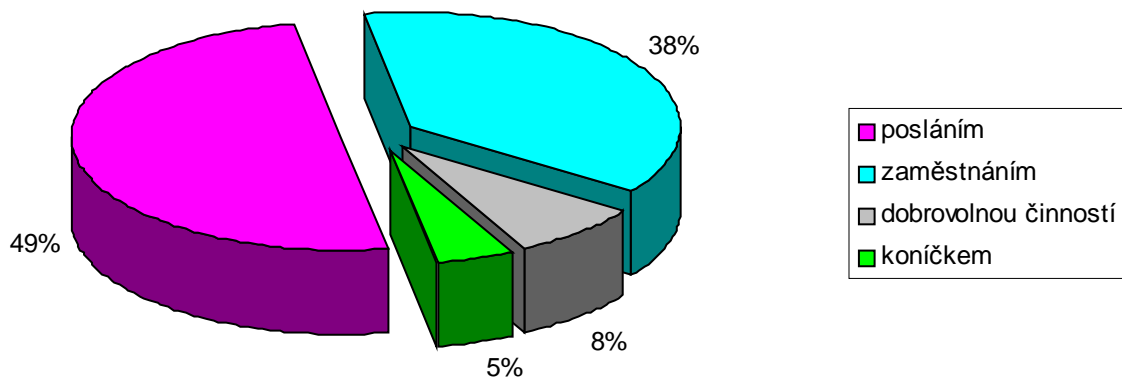
Graf č.14 vyhodnocuje otázku č.11, tedy zdali se respondenti vždy chovají eticky. Na tuto otázku odpovědělo 99 respondentů, že se chová téměř vždy eticky. Ostatní respondenti uvedli, že: 1 respondent jedná vždy eticky, 3 respondenti téměř nikdy nejednají eticky a 1 respondent nejedná eticky.

Na základě vypočítané hodnoty testového kritéria $\chi^2 = 273,3846$ s porovnáním kritické hodnoty $\chi^2_{0,05}(4)=9,488$, byla přijata alternativní hypotéza - $\chi^2 > \chi^2_{0,05}(4)=9,488$, kdy můžeme konstatovat, že mezi získanými daty existuje statisticky významný rozdíl.

6.2 Otázky zaměřené na etiku a etické principy v sociálních službách

V rámci sekce otázek zaměřených na etiku a etické principy v sociálních službách bylo položeno 16 otázek, jež zkoumaly u respondentů přisuzovanou důležitost etice a etickým principům v sociálních službách, hodnocení dané tematiky respondenty, vlivu a důležitosti svobody, svědomí, vzdělání, hodnot a kompetencí sociálního pracovníka na etiku v sociálních službách.

12 Sociální práce je pro Vás:

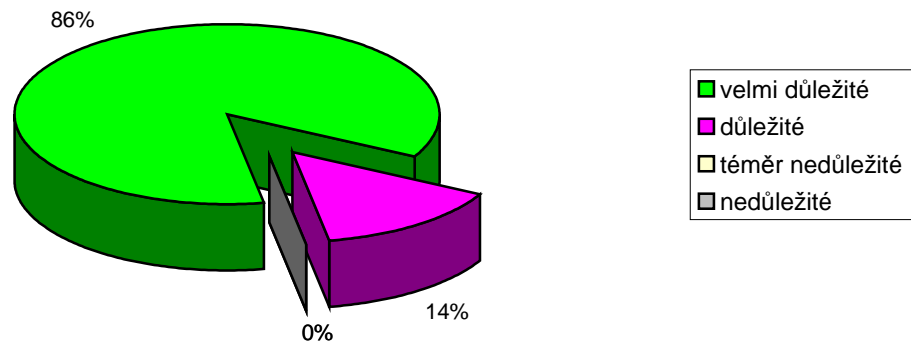
graf č. 15: vyhodnocení otázky č.12

H_0 : Mezi četnostmi respondentů nejsou statisticky významné rozdíly.

H_A : Mezi četnostmi respondentů jsou statisticky významné rozdíly.

Graf č.15 vyhodnocuje otázku č.12, kdy bylo u respondentů zjišťováno, čím je pro ně sociální práce. Na tuto otázku odpovědělo 52 osob posláním, 39 osob zaměstnáním, pro 8 osob je dobrovolnou činností a pro 5 osob je sociální práce koníčkem.

Na základě vypočítané hodnoty testového kritéria $\chi^2 = 61,92308$ s porovnáním kritické hodnoty $\chi^2_{0,05}(4)=9,488$, byla přijata alternativní hypotéza - $\chi^2 > \chi^2_{0,05}(4)=9,488$, kdy můžeme konstatovat, že mezi získanými daty existuje statisticky významný rozdíl.

13 Myslíte, že je etické jednání v sociální práci důležité?

graf č. 16: vyhodnocení otázky č.13

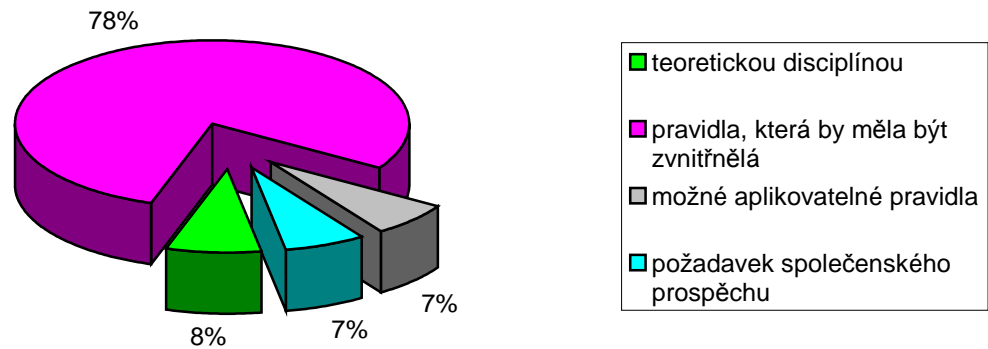
H_0 : Mezi četnostmi respondentů nejsou statisticky významné rozdíly.

H_A : Mezi četnostmi respondentů jsou statisticky významné rozdíly.

Na otázku, zdali si respondenti myslí, že je etické jednání v sociální práci důležité odpovědělo 89 respondentů velmi důležité a 15 důležité. Odpověď téměř nedůležité či nedůležité neuvedl žádný respondent.

Na základě vypočítané hodnoty testového kritéria $\chi^2 = 209,3077$ s porovnáním kritické hodnoty $\chi^2_{0,05}(4)=9,488$, byla přijata alternativní hypotéza - $\chi^2 > \chi^2_{0,05}(4)=9,488$, kdy můžeme konstatovat, že mezi získanými daty existuje statisticky významný rozdíl.

14 Etika v sociálních službách je pro Vás?

graf č. 17: vyhodnocení otázky č.14

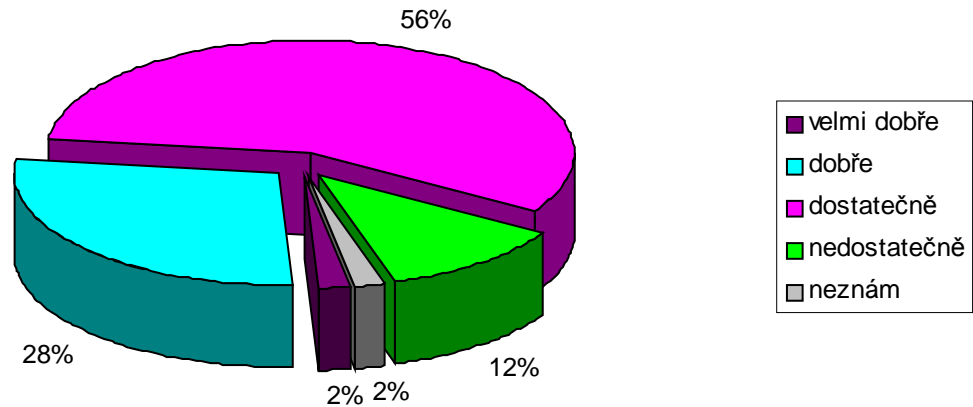
H_0 : Mezi četnostmi respondentů nejsou statisticky významné rozdíly.

H_A : Mezi četnostmi respondentů jsou statisticky významné rozdíly.

V otázce č.14 byli respondenti dotazováni, čím je pro ně etika v sociálních službách. 8 respondentů uvedlo, že je pro ně teoretickou disciplínou, pro 82 respondentů je pravidly, která by měla být zvnitřnělá. Pro 7 respondentů je etika v sociálních službách možné aplikovatelné pravidla a pro 7 respondentů je požadavkem společenského prospěchu.

Na základě vypočítané hodnoty testového kritéria $\chi^2 = 160,8462$ s porovnáním kritické hodnoty $\chi^2_{0,05}(4)=9,488$, byla přijata alternativní hypotéza - $\chi^2 > \chi^2_{0,05}(4)=9,488$, kdy můžeme konstatovat, že mezi získanými daty existuje statisticky významný rozdíl.

15 Etiku v sociálních službách znáte?

graf č. 18: vyhodnocení otázky č.15

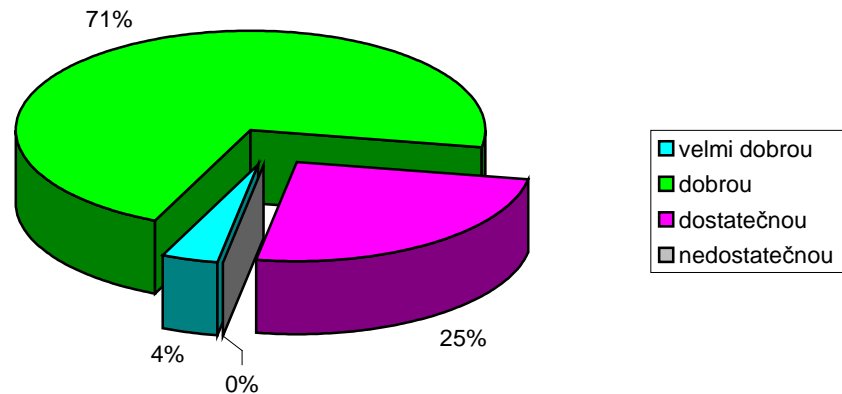
H_0 : Mezi četnostmi respondentů nejsou statisticky významné rozdíly.

H_A : Mezi četnostmi respondentů jsou statisticky významné rozdíly.

Dle grafu č.15 znají studenti etiku v sociálních službách: 2 respondenti velmi dobře, 29 respondentů dobře, 59 respondentů dostatečně, 12 respondentů nedostatečně a 2 respondenti etiku v sociálních službách neznají.

Na základě vypočítané hodnoty testového kritéria $\chi^2 = 143,8462$ s porovnáním kritické hodnoty $\chi^2_{0,05}(5)=11,070$, byla přijata alternativní hypotéza - $\chi^2 > \chi^2_{0,05}(5)=11,070$, kdy můžeme konstatovat, že mezi získanými daty existuje statisticky významný rozdíl.

16 Etiku a etické principy v sociálních službách v České republice hodnotíte jako:

graf č. 19: vyhodnocení otázky č.16

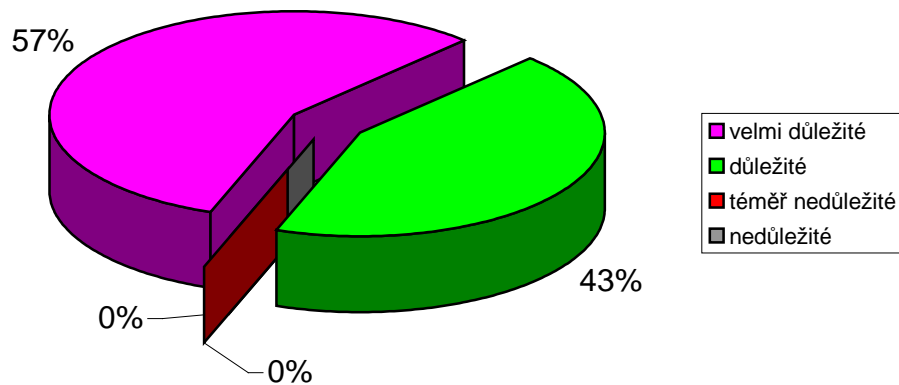
H_0 : Mezi četnostmi respondentů nejsou statisticky významné rozdíly.

H_A : Mezi četnostmi respondentů jsou statisticky významné rozdíly.

Z grafu č.19 můžeme vyčíst, jak hodnotí studenti sociální pedagogiky na FHS, etiku a etické principy v sociálních službách v České republice. 4 respondenti ji hodnotí jako velmi dobrou, dle 74 respondentů je dobrá, 26 respondentů uvádí, že je dostatečná. Odpověď nedostatečná neuvedl žádný z respondentů.

Na základě vypočítané hodnoty testového kritéria $\chi^2 = 209,3077$ s porovnáním kritické hodnoty $\chi^2_{0,05}(4)=9,488$, byla přijata alternativní hypotéza - $\chi^2 > \chi^2_{0,05}(4)=9,488$, kdy můžeme konstatovat, že mezi získanými daty existuje statisticky významný rozdíl.

**17 Etika a etické principy v sociální službě jsou dle
Vašeho názoru:**

graf č. 20: vyhodnocení otázky č.17

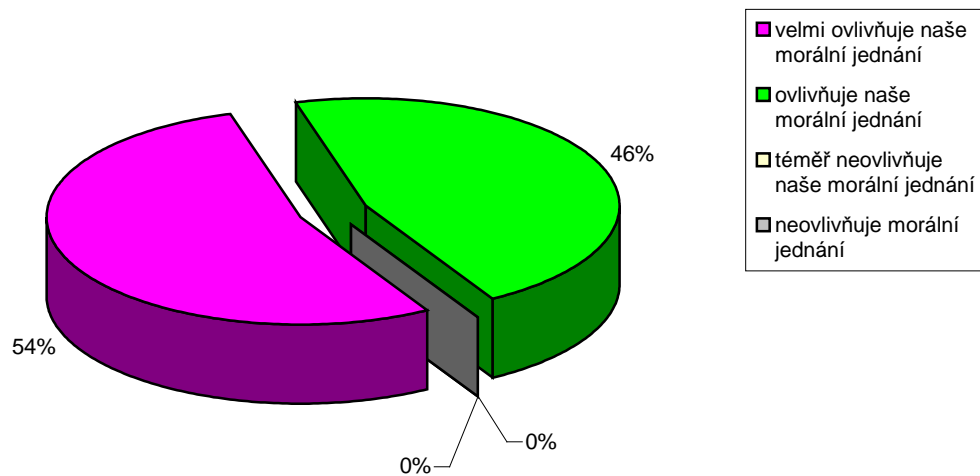
H_0 : Mezi četnostmi respondentů nejsou statisticky významné rozdíly.

H_A : Mezi četnostmi respondentů jsou statisticky významné rozdíly.

Graf č.20 znázorňuje odpovědi respondentů na otázku, jakou důležitost přisuzují respondenti etice a etickým principům v sociálních službách. Na danou otázku odpovědělo 59 respondentů, že etika a etické principy jsou velmi důležité a 45 respondentů jim přisuzuje důležitost. Odpovědi téměř nedůležité a nedůležité neuvědl žádný z respondentů.

Na základě vypočítané hodnoty testového kritéria $\chi^2 = 107,7692$ s porovnáním kritické hodnoty $\chi^2_{0,05}(4)=9,488$, byla přijata alternativní hypotéza - $\chi^2 > \chi^2_{0,05}(4)=9,488$, kdy můžeme konstatovat, že mezi získanými daty existuje statisticky významný rozdíl.

18 Svědomí dle Vašeho názoru:

graf č. 21: vyhodnocení otázky č.18

H_0 : Mezi četnostmi respondentů nejsou statisticky významné rozdíly.

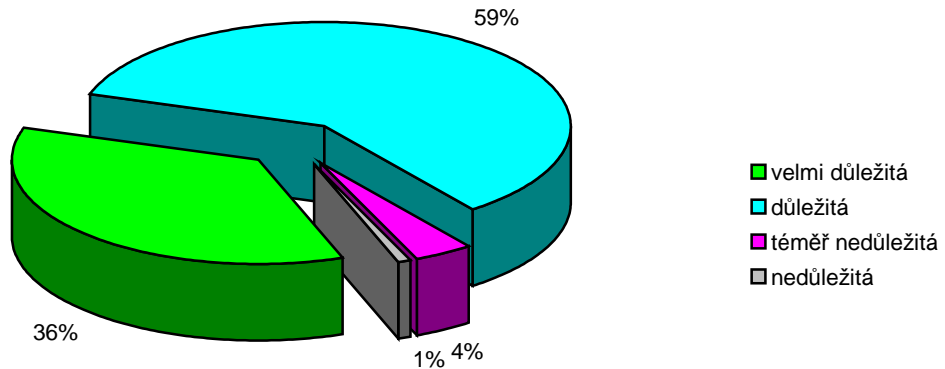
H_A : Mezi četnostmi respondentů jsou statisticky významné rozdíly.

Jednou ze základních etických kategorií je svědomí, proto jsem se v dotazníku také zajímala, do jaké míry, dle respondentů, ovlivňuje svědomí naše morální jednání. 56 respondentů odpovědělo, že svědomí velmi ovlivňuje naše morální jednání, dle 48 respondentů svědomí ovlivňuje naše morální jednání. Odpovědi téměř neovlivňuje naše morální jednání a neovlivňuje naše morální jednání nevedl žádný respondent.

Na základě vypočítané hodnoty testového kritéria $\chi^2 = 105,2308$ s porovnáním kritické hodnoty $\chi^2_{0,05}(4)=9,488$, byla přijata alternativní hypotéza - $\chi^2 > \chi^2_{0,05}(4)=9,488$, kdy můžeme konstatovat, že mezi získanými daty existuje statisticky významný rozdíl.

19 Svoboda je součástí našeho morálního vývoje a dle Vašeho názoru je v rámci výkonu profese sociálního pracovníka:

graf č. 22: vyhodnocení otázky č.19

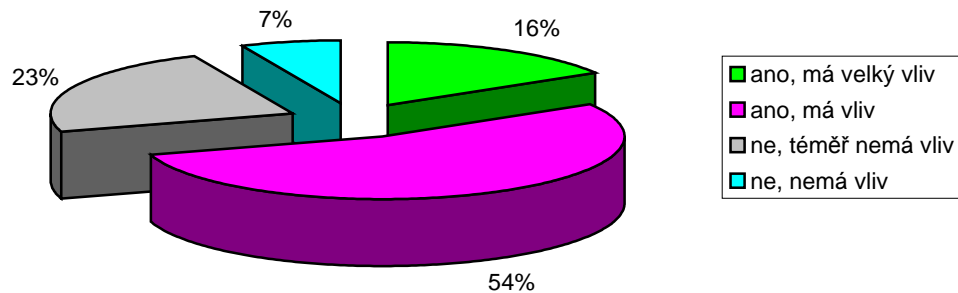
H_0 : Mezi četnostmi respondentů nejsou statisticky významné rozdíly.

H_A : Mezi četnostmi respondentů jsou statisticky významné rozdíly.

Další významnou etickou kategorií je svoboda, která je také součástí našeho morálního vývoje. Z daného důvodu jsem se dotazovala respondentů, zdali je při výkonu profese sociálního pracovníka: velmi důležitá, důležitá, téměř nedůležitá či nedůležitá. Dle 37 respondentů je svoboda velmi důležitá, 62 respondentů odpovědělo, že je důležitá. 4 respondenti uvedli, že je svoboda téměř nedůležitá a dle názoru jednoho respondenta je nedůležitá.

Na základě vypočítané hodnoty testového kritéria $\chi^2 = 97,15385$ s porovnáním kritické hodnoty $\chi^2_{0,05}(4)=9,488$, byla přijata alternativní hypotéza - $\chi^2 > \chi^2_{0,05}(4)=9,488$, kdy můžeme konstatovat, že mezi získanými daty existuje statisticky významný rozdíl.

20 Myslíte, že má vzdělání vliv na morální jednání a usuzování sociálního pracovníka?

graf č. 23: vyhodnocení otázky č.20

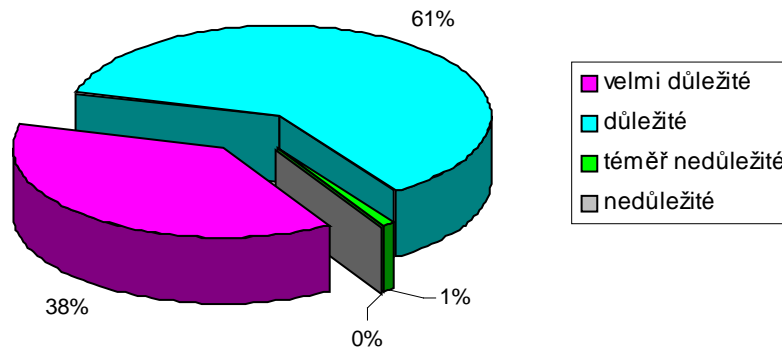
H_0 : Mezi četnostmi respondentů nejsou statisticky významné rozdíly.

H_A : Mezi četnostmi respondentů jsou statisticky významné rozdíly.

V otázce č.20 jsem se studentů dotazovala, zdali, dle jejich názoru, ovlivňuje vzdělání morální jednání a usuzování sociálního pracovníka. Na danou otázku odpovědělo 17 respondentů, že má vzdělání velký vliv, 56 respondentů uvedlo, že má vliv. Dle 24 respondentů vzdělání téměř nemá vliv na morální jednání a usuzování sociálních pracovníků a 7 respondentů uvedlo, že vzdělání nemá vliv.

Na základě vypočítané hodnoty testového kritéria $\chi^2 = 51,76923$ s porovnáním kritické hodnoty $\chi^2_{0,05}(4)=9,488$, byla přijata alternativní hypotéza - $\chi^2 > \chi^2_{0,05}(4)=9,488$, kdy můžeme konstatovat, že mezi získanými daty existuje statisticky významný rozdíl.

21 Dle Vašeho názoru jsou hodnoty v etickém jednání:

graf č. 24: vyhodnocení otázky č.21

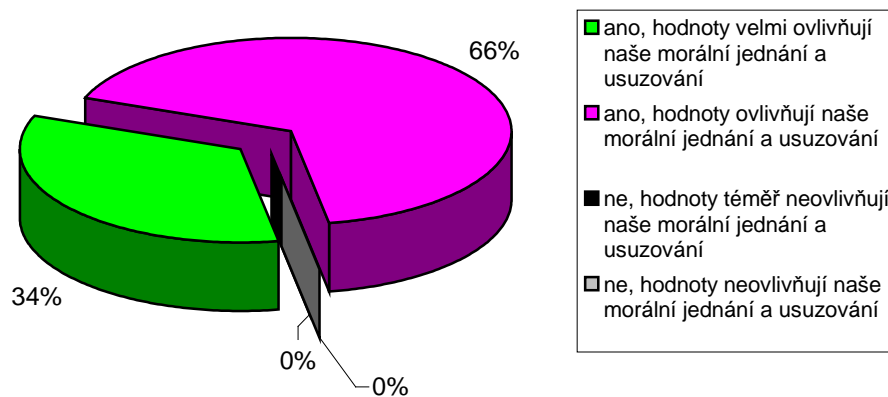
H_0 : Mezi četnostmi respondentů nejsou statisticky významné rozdíly.

H_A : Mezi četnostmi respondentů jsou statisticky významné rozdíly.

Dle kapitoly v teoretické části: role hodnot v etice pro sociální práci, byla respondentům položena otázka zabývající se důležitostí hodnot v etickém jednání. Na danou otázku odpovědělo 39 respondentů, že jsou hodnoty velmi důležité, 64 respondentů jim přisuzuje důležitost v etickém jednání. Odpověď téměř nedůležité uvedl jeden respondent. Žádný z respondentů neuvedl odpověď nedůležité.

Na základě vypočítané hodnoty testového kritéria $\chi^2 = 112,0769$ s porovnáním kritické hodnoty $\chi^2_{0,05}(4)=9,488$, byla přijata alternativní hypotéza - $\chi^2 > \chi^2_{0,05}(4)=9,488$, kdy můžeme konstatovat, že mezi získanými daty existuje statisticky významný rozdíl.

22 Myslíte, že hodnoty ovlivňují naše morální jednání a usuzování

graf č. 25: vyhodnocení otázky č.22

H_0 : Mezi četnostmi respondentů nejsou statisticky významné rozdíly.

H_A : Mezi četnostmi respondentů jsou statisticky významné rozdíly.

Graf č.25 znázorňuje odpovědi respondentů na otázku, zdali hodnoty ovlivňují naše morální jednání a usuzování. Dle 35 respondentů hodnoty velmi ovlivňují naše morální jednání a usuzování a 69 respondentů uvedlo, že hodnoty ovlivňují naše morální jednání a usuzování. Odpovědi téměř neovlivňují a neovlivňují neuvedl žádný z respondentů.

Na základě vypočítané hodnoty testového kritéria $\chi^2 = 126,2308$ s porovnáním kritické hodnoty $\chi^2_{0,05}(4)=9,488$, byla přijata alternativní hypotéza - $\chi^2 > \chi^2_{0,05}(4)=9,488$, kdy můžeme konstatovat, že mezi získanými daty existuje statisticky významný rozdíl.

Hodnota	Průměrná prisuzovaná hodnota	Modus	Medián
žít pro rodinu	1,87	1	1
žít zajímavý a vzrušující život	6,80	10	7
pomáhat druhým lidem	4,47	2	4
žít příjemně a pohodlně	4,76	2	5
být úspěšný	5,95	9	6
být uznávaný, mít sociální prestiž	7,13	10	8
dobro skupiny a společnosti	6,64	10	7
hmotné zajištění	5,32	3	5
žít morálně	5,00	3	5
vzdělání	4,58	3	4

tabulka 2: vyhodnocení otázky č.23

Tabulka č.1 znázorňuje průměrnou prisuzovanou hodnotu, modus a medián, které

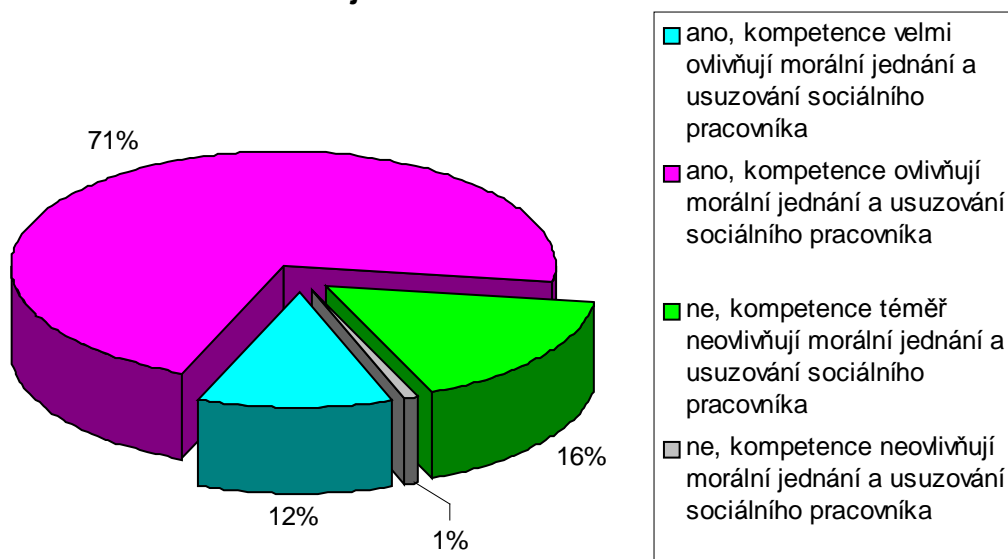
ŽÍT PRO RODINU
POMÁHAT DRUHÝM LIDEM
VZDĚLÁNÍ
ŽÍT PŘÍJEMNĚ A POHODLNĚ
ŽÍT MORÁLNĚ
HMOTNÉ ZAJIŠTĚNÍ
BÝT ÚSPĚŠNÝ
DOBRO SKUPINY A SPOLEČNOSTI
ŽÍT ZAJÍMAVÝ A VZRUŠUJÍCÍ ŽIVOT
BÝT UZNÁVANÝ, MÍT SOCIÁLNÍ PRESTIŽ

respondenti přikládali jednotlivým nabízeným hodnotám. Respondenti přiřazovali čísla od 1 do 10 v tabulce uvedeným hodnotám, kdy číslo 1 znamenalo, že tato hodnota je pro respondenty nejdůležitější. Na základě vyhodnocených průměrných hodnot jsem sestavila tzv. „žebříček hodnot“.

Na vrcholu žebříčku „hodnot“ je uvedena hodnota, kterou respondenti prisuzovali největší důležitost, tedy žít pro rodinu. Tato hodnota se také vyznačovala modusem i mediánem 1.

Obr. 2 „žebříček hodnot“ respondentů

24 Myslíte, že kompetence sociálního pracovníka ovlivňují jeho morální jednání a usuzování?

graf č. 26: vyhodnocení otázky č.24

H_0 : Mezi četnostmi respondentů nejsou statisticky významné rozdíly.

H_A : Mezi četnostmi respondentů jsou statisticky významné rozdíly.

Otázka č.24, jež je vyhodnocena v grafu č.26 zjišťovala, zdali dle respondentů ovlivňují kompetence sociálního pracovníka jeho morální jednání a usuzování. Na danou otázku odpovědělo 12 respondentů ano, kompetence velmi ovlivňují morální jednání a usuzování sociálních pracovníků, 74 respondentů uvedlo, že kompetence mají vliv, dle 17 respondentů kompetence téměř neovlivňují morální jednání a usuzování sociálních pracovníků a jeden respondent uvedl, že nemají vliv na morální jednání a usuzování sociálních pracovníků.

Na základě vypočítané hodnoty testového kritéria $\chi^2 = 126,2308$ s porovnáním kritické hodnoty $\chi^2_{0,05}(4)=9,488$, byla přijata alternativní hypotéza - $\chi^2 > \chi^2_{0,05}(4)=9,488$, kdy můžeme konstatovat, že mezi získanými daty existuje statisticky významný rozdíl.

Kompetence	Průměrná přisuzovaná hodnota	Modus	Medián
komunikační dovednosti	2,04	1	1
motivační dovednosti	4,22	3	3
metodické a metodologické dovednosti	6,52	10	7
organizační dovednosti	5,29	3	5
intervenční dovednosti	5,14	2	5
edukační dovednosti	6,38	8	7
diagnostické dovednosti	5,15	4	5
řídící dovednosti	6,82	9	7
kooperační dovednosti	5,42	4	5
teoretické znalosti	5,17	10	5

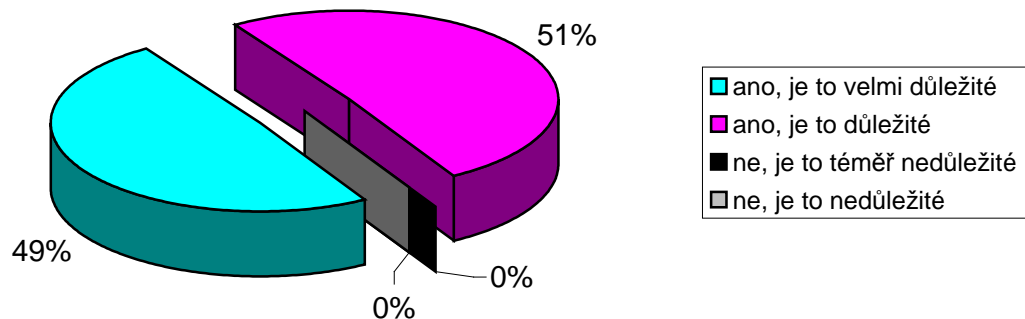
tabulka 3: vyhodnocení otázky č.25

V otázce č.25 respondenti přisuzovali jednotlivým nabízeným kompetencím hodnoty od 1 do 10, kdy číslo jedna byla nejdůležitější kompetence. Na základě získaných dat jsem vytvořila tabulku č.2, která znázorňuje průměrnou přisuzovanou hodnotu kompetencím, modus a medián. Z výsledných průměrných hodnot jsem sestavila pyramidu kompetencí, která znázorňuje jednotlivé kompetence dle jejich důležitosti. Vrcholem pyramidy je pro studenty nejdůležitější kompetence, tedy komunikační dovednosti.

Obr.3 pyramida kompetencí

26 Myslíte, že je v rámci profese sociálního pracovníka důležité dodržovat etické principy?

graf č. 27: vyhodnocení otázky č.26

H_0 : Mezi četnostmi respondentů nejsou statisticky významné rozdíly.

H_A : Mezi četnostmi respondentů jsou statisticky významné rozdíly.

Graf č.27 vyhodnocuje otázku č.26, která se zaměřovala na zjištění, zdali respondenti pokládají, v rámci profese sociálního pracovníka, za důležité dodržovat etické principy. Na danou otázku odpovědělo 51 respondentů ano, je to velmi důležité. Dle 53 respondentů je dodržování etických principů důležité. Odpověď ne, je to téměř nedůležité a ne, je to nedůležité neuvedl žádný z respondentů.

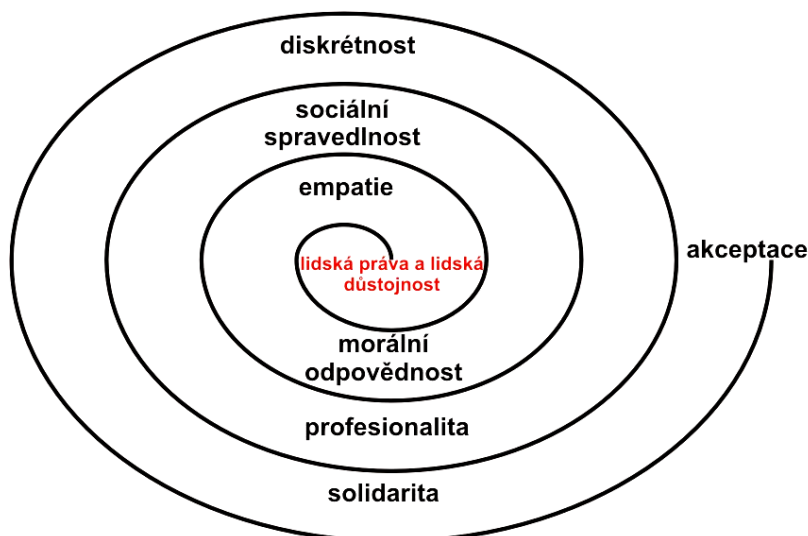
Na základě vypočítané hodnoty testového kritéria $\chi^2 = 104,0769$ s porovnáním kritické hodnoty $\chi^2_{0,05}(4) = 9,488$, byla přijata alternativní hypotéza - $\chi^2 > \chi^2_{0,05}(4) = 9,488$, kdy můžeme konstatovat, že mezi získanými daty existuje statisticky významný rozdíl.

Etický princip	Průměrná přiřazená hodnota	Modus	Medián
lidská práva a lidská důstojnost	1,44	1	1
profesionalita	4,67	5	4,5
sociální spravedlnost	4,36	2	4
solidarita	5,20	7	6
morální odpovědnost	4,33	2	4
diskrétnost	4,68	2	5
empatie	3,90	5	4
akceptace	5,60	8	6

tabulka 4: vyhodnocení otázky č.27

Z vyhodnocení předchozí otázky jsem se dověděli, že studenti přisuzují důležitost dodržování etických principů v sociální práci. Další otázka se zaměřovala opět na etické principy, kdy měli studenti jednotlivým principům přiřadit hodnotu od 1 do 8, kdy číslo jedna znamenalo, že studenti přisuzují danému etickému principu velkou důležitost. Z tabulky tedy můžeme pozorovat, že pro studenty je nejdůležitější etický princip dodržování lidských práv a lidské důstojnosti. Následující obrázek zobrazuje „ulitu“, kdy ve středu ulity můžeme vidět nejdůležitější etický princip, dle respondentů. Následně jsou etické principy v ulitě seřazeny dle přisuzované důležitosti respondenty. Etické principy jsem znázornila v ulitě a to z toho důvodu, že právě v ulitě je vždy nejdůležitější to uvnitř a je to chráněno dalšími vrstvami. Avšak když se jedna z vrstev poruší může se stát, že i samotné jádro bude ohroženo. Proto je důležité, aby byly chráněny a dodržovány všechny

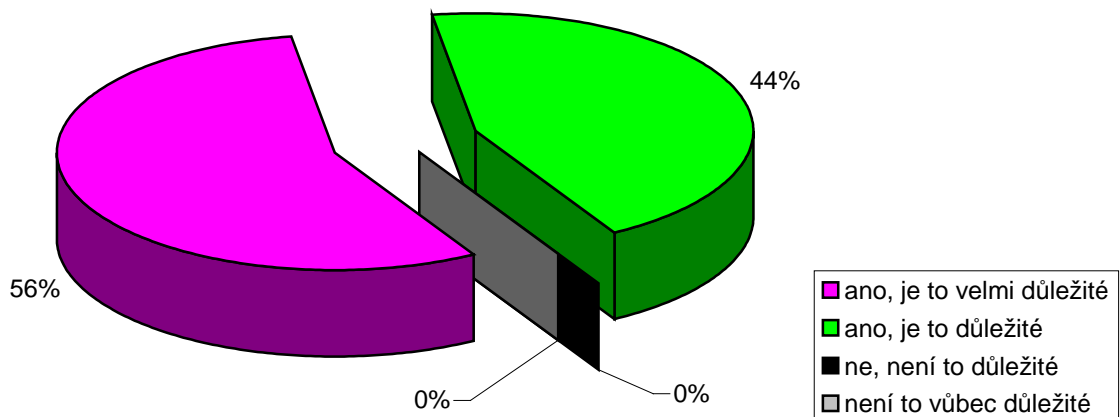
principy, jež jsem uvedla a to z toho důvodu, aby byl ochráněn a dodržován nejdůležitější princip, princip lidských práv a lidské důstojnosti.

Obr.4 „ulita“ etických principů

6.3 Otázky zaměřené na etické kodexy sociální práce

Sekce otázek zaměřených na etické kodexy sociální práce je složena z 11 otázek, z nichž 7 otázek se zaměřovalo na přímé zkoumání důležitosti etického kodexu v sociálních službách, zdali studenti znají etické kodexy, kde se o etických kodexech dověděli a zda byli při nástupu do organizace během praxe seznámeni s etickým kodexem. Také jsem se studentů dotazovala, jestli dle jejich názoru, by měli být sociální pracovníci školeni v oblasti etických kodexů sociálních služeb. Zbylé 4 otázky se zabývaly zjištěním, zdali se dle respondentů chovali, během jejich praxe, a zdali se chovají sociální pracovníci eticky, jestli mají studenti dostatečné znalosti o dané tématice a zda vidí přínos v zavedení výuky etiky a etického kodexu v rámci jednoho semestru na FHS ve Zlíně.

28 Myslíte, že je v rámci profese sociálního pracovníka důležité znát etický kodex sociálních pracovníků?

graf č. 28: vyhodnocení otázky č.28

H_0 : Mezi četnostmi respondentů nejsou statisticky významné rozdíly.

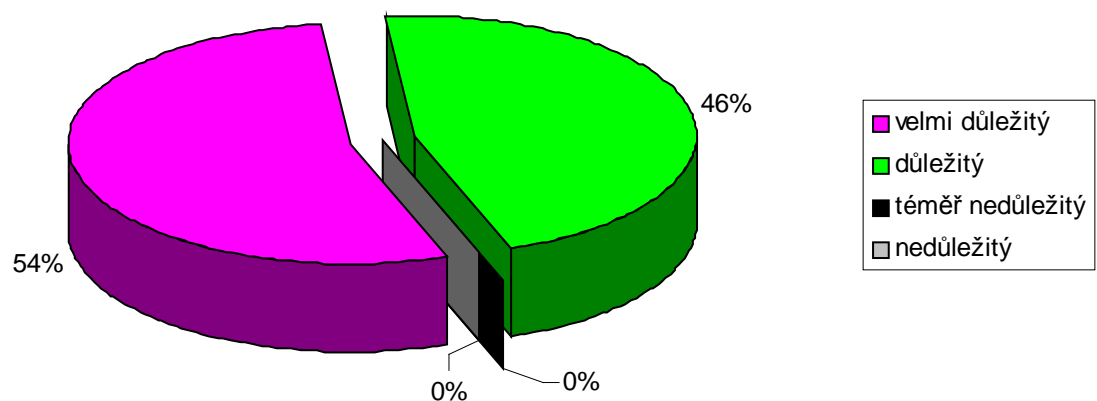
H_A : Mezi četnostmi respondentů jsou statisticky významné rozdíly.

Graf č.28 vyhodnocuje odpovědi respondentů na otázku, zdali je dle jejich názoru důležité znát v rámci profese sociálního pracovníka etický kodex sociálních pracovníků.

Na danou otázku odpovědělo 58 respondentů, že je to velmi důležité a 46 respondentů uvedlo, že je důležité znát etický kodex v rámci profese sociálního pracovníka.

Na základě vypočítané hodnoty testového kritéria $\chi^2 = 106,7692$ s porovnáním kritické hodnoty $\chi^2_{0,05}(4) = 9,488$, byla přijata alternativní hypotéza - $\chi^2 > \chi^2_{0,05}(4) = 9,488$, kdy můžeme konstatovat, že mezi získanými daty existuje statisticky významný rozdíl.

29 Etický kodex v sociálních službách je dle Vašeho názoru:

graf č. 29: vyhodnocení otázky č.29

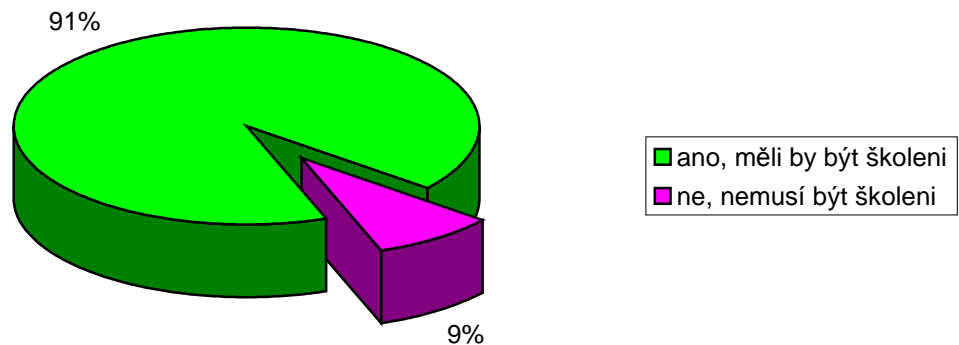
H_0 : Mezi četnostmi respondentů nejsou statisticky významné rozdíly.

H_A : Mezi četnostmi respondentů jsou statisticky významné rozdíly.

Otázka č.29 zjišťovala u respondentů, zdali je dle jejich názoru etický kodex v sociálních službách: velmi důležitý, důležitý, téměř nedůležitý nebo nedůležitý. 56 respondentů odpovědělo, že etický kodex je velmi důležitý a dle 48 respondentů je důležitý. Odpovědi téměř nedůležitý nebo nedůležitý neuvedl žádný z respondentů.

Na základě vypočítané hodnoty testového kritéria $\chi^2 = 105,2308$ s porovnáním kritické hodnoty $\chi^2_{0,05}(4) = 9,488$, byla přijata alternativní hypotéza - $\chi^2 > \chi^2_{0,05}(4) = 9,488$, kdy můžeme konstatovat, že mezi získanými daty existuje statisticky významný rozdíl.

30 Myslíte, že by měli být sociální pracovníci v sociálních službách školeni v etickém kodexu?

graf č. 30: vyhodnocení otázky č.30

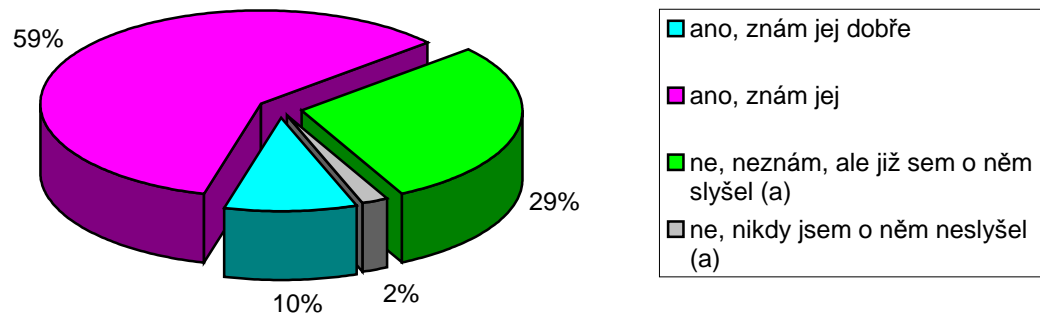
H_0 : Mezi četnostmi respondentů nejsou statisticky významné rozdíly.

H_A : Mezi četnostmi respondentů jsou statisticky významné rozdíly.

Graf č.30 vyhodnocuje odpovědi na otázku 28. Daná otázka zjišťovala, zdali by dle respondentů měli být sociální pracovníci školeni v etickém kodexu, kdy 95 respondentů odpovědělo, že by měli být sociální pracovníci školeni a pouze dle 9 respondentů uvedlo, že nemusí být školení.

Na základě vypočítané hodnoty testového kritéria $\chi^2 = 71,11538$ s porovnáním kritické hodnoty $\chi^2_{0,05}(2)=5,991$, byla přijata alternativní hypotéza - $\chi^2 > \chi^2_{0,05}(2)=5,991$, kdy můžeme konstatovat, že mezi získanými daty existuje statisticky významný rozdíl.

31 Znáte Etický kodex sociálního pracovníka?

graf č. 31: vyhodnocení otázky č.31

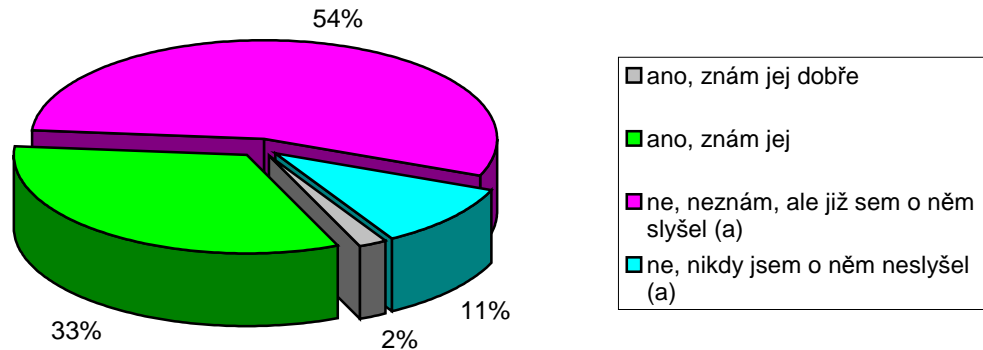
H_0 : Mezi četnostmi respondentů nejsou statisticky významné rozdíly.

H_A : Mezi četnostmi respondentů jsou statisticky významné rozdíly.

Otázkou č.31 jsem zjišťovala, zdali respondenti znají etický kodex sociálního pracovníka. Na danou otázku mi odpovědělo 10 osob, že jej znají dobře, 62 respondentů jej zná, 30 respondentů o něm již někdy slyšela, ale neznají jej a 2 respondenti o něm nikdy neslyšeli.

Na základě vypočítané hodnoty testového kritéria $\chi^2 = 82,46154$ s porovnáním kritické hodnoty $\chi^2_{0,05}(4) = 9,488$, byla přijata alternativní hypotéza - $\chi^2 > \chi^2_{0,05}(4) = 9,488$, kdy můžeme konstatovat, že mezi získanými daty existuje statisticky významný rozdíl.

32 Znáte Mezinárodní etický kodex sociální práce?

graf č. 32: vyhodnocení otázky č.32

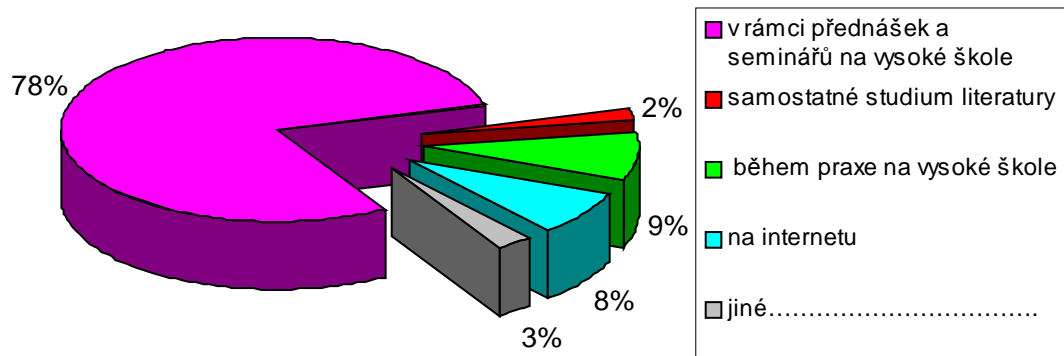
H_0 : Mezi četnostmi respondentů nejsou statisticky významné rozdíly.

H_A : Mezi četnostmi respondentů jsou statisticky významné rozdíly.

Graf č.32 vyhodnocuje otázku č. 32, která zkoumala, zdali studenti znají Mezinárodní etický kodex sociální práce. Na danou otázku odpověděli 2 respondenti, že jej znají dobře, 34 respondentů Mezinárodní kodex sociální práce zná, 57 respondentů o něm již slyšela, ale neznají jej a 11 respondentů uvedlo, že o něm ještě nikdy neslyšeli.

Na základě vypočítané hodnoty testového kritéria $\chi^2 = 102,9231$ s porovnáním kritické hodnoty $\chi^2_{0,05}(4) = 9,488$, byla přijata alternativní hypotéza - $\chi^2 > \chi^2_{0,05}(4) = 9,488$, kdy můžeme konstatovat, že mezi získanými daty existuje statisticky významný rozdíl.

33 Kde jste se dověděli o etických kodexech sociální práce?

graf č. 33: vyhodnocení otázky č.33

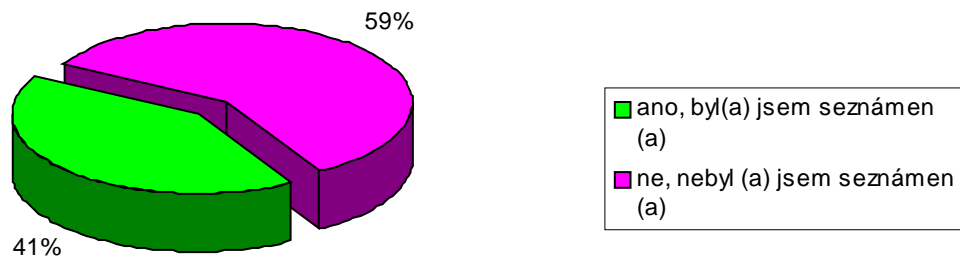
H_0 : Mezi četnostmi respondentů nejsou statisticky významné rozdíly.

H_A : Mezi četnostmi respondentů jsou statisticky významné rozdíly.

Otázka č.33 zkoumá, kde se studenti dověděli o etických kodex sociální práce. Nejvíce studentů, dle zjištění, se dovědělo o etických kodexech v rámci přednášek a seminářů na vysoké škole (82 respondentů), 2 respondenti se o něm dověděli díky studiu odborné literatury, 9 respondentů během odborné praxe na vysoké škole a 8 respondentů na internetu. 3 respondenti uvedli možnost jiné, kdy odpověděli, že se o etických kodexech dověděli během svého zaměstnání nebo na střední škole.

Na základě vypočítané hodnoty testového kritéria $\chi^2 = 226,8654$ s porovnáním kritické hodnoty $\chi^2_{0,05}(5)=11,070$, byla přijata alternativní hypotéza - $\chi^2 > \chi^2_{0,05}(5)=11,070$, kdy můžeme konstatovat, že mezi získanými daty existuje statisticky významný rozdíl.

34 Pokud jste nastoupil(a) na praxi, byl (a) jste seznámen (a) s etickým kodexem organizace ?

graf č. 34: vyhodnocení otázky č.34

H_0 : Mezi četnostmi respondentů nejsou statisticky významné rozdíly.

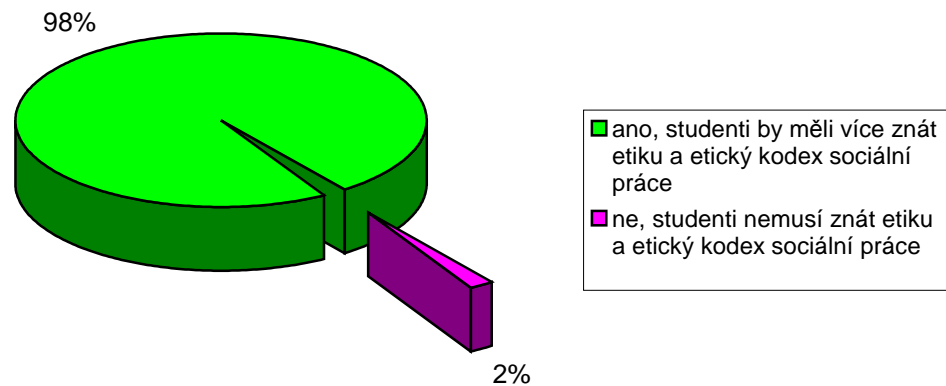
H_A : Mezi četnostmi respondentů jsou statisticky významné rozdíly.

Graf č.34 poukazuje na data, jež byla získaná z otázky č.34. Studenti byli dotazováni, zdali při nástupu na praxi byli seznámeni s etickým kodexem organizace. Na danou otázku odpovědělo 43 respondentů, že byli seznámeni a 61 respondentů seznámeno s etickým kodexem při nástupu na praxi nebylo.

Na základě vypočítané hodnoty testového kritéria $x^2 = 3,115385$ s porovnáním kritické hodnoty $x^2_{0,05}(2)=5,991$, byla přijata nulová hypotéza - $x^2_{0,05}(2)=5,991 > x^2$, kdy můžeme konstatovat, že mezi získanými daty *neexistuje statisticky významný rozdíl*.

35 Měli by být, dle Vašeho názoru, studenti sociální pedagogiky více obeznámeni s etikou a etickými kodexy sociální práce?

graf č. 35: vyhodnocení otázky č.35

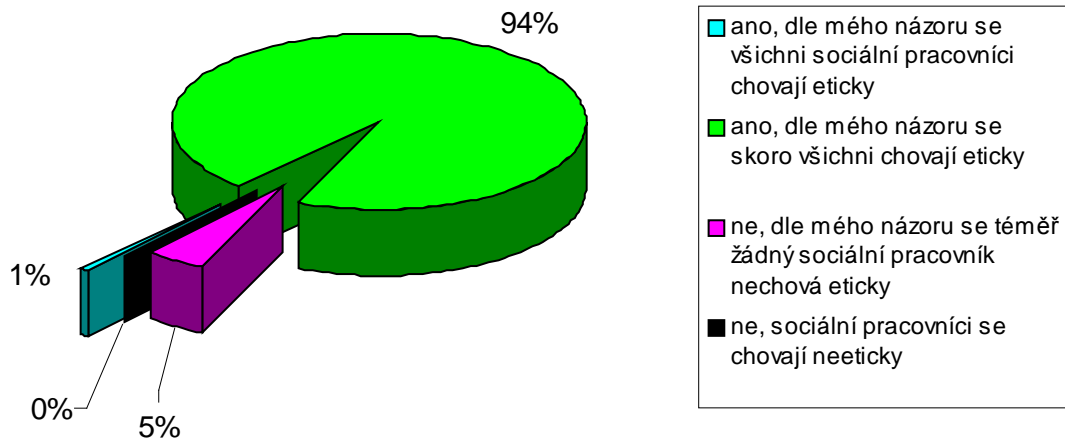
H₀: Mezi četnostmi respondentů nejsou statisticky významné rozdíly.

H_A: Mezi četnostmi respondentů jsou statisticky významné rozdíly.

Otázka č.35 zjišťovala, zdali, dle respondentů, by měli být studenti sociální pedagogiky více obeznámeni s etikou a etickými kodexy sociální práce. Na danou otázku odpovědělo 102 respondentů ano, studenti by měli více znát etiku a etický kodex sociální práce a 2 respondenti uvedli, že studenti nemusí znát etiku a etický kodex sociální práce.

Na základě vypočítané hodnoty testového kritéria $\chi^2 = 96,15385$ s porovnáním kritické hodnoty $\chi^2_{0,05}(2)=5,991$, byla přijata alternativní hypotéza - $\chi^2 > \chi^2_{0,05}(2)=5,991$, kdy můžeme konstatovat, že mezi získanými daty existuje statisticky významný rozdíl.

36 Myslíte, že se sociální pracovníci chovají eticky?

graf č. 36: vyhodnocení otázky č.36

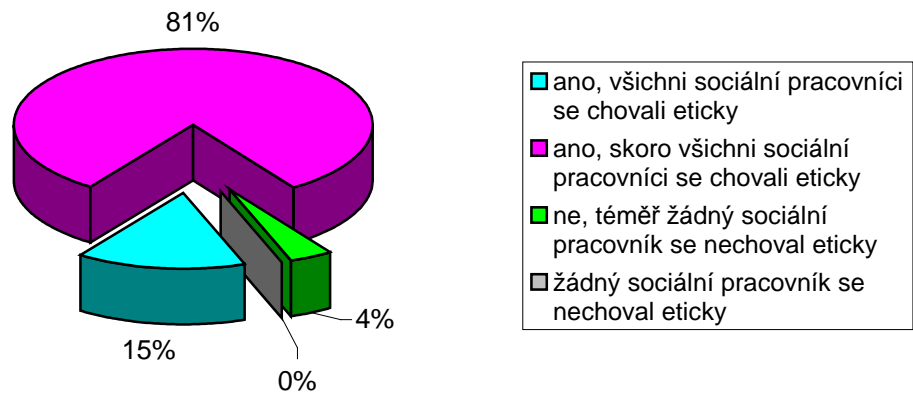
H_0 : Mezi četnostmi respondentů nejsou statisticky významné rozdíly.

H_A : Mezi četnostmi respondentů jsou statisticky významné rozdíly.

Graf č.36 vyhodnocuje data získané otázkou č.36 tedy, zdali si respondenti myslí, že se chovají sociální pracovníci eticky. Dle 1 respondenta se všichni sociální pracovníci chovají eticky, 98 respondentů uvedlo, že se skoro všichni chovají eticky, dle 5 respondentů se téměř žádný sociální pracovník nechová eticky. Žádný z respondentů neuvedl poslední možnost odpovědi, tedy že sociální pracovníci se nechovají eticky.

Na základě vypočítané hodnoty testového kritéria $\chi^2 = 266,3846$ s porovnáním kritické hodnoty $\chi^2_{0,05}(4) = 9,488$, byla přijata alternativní hypotéza - $\chi^2 > \chi^2_{0,05}(4) = 9,488$, kdy můžeme konstatovat, že mezi získanými daty existuje statisticky významný rozdíl.

37 Setkali jste se v rámci Vaší praxe s etickým jednáním sociálních pracovníků?

graf č. 37: vyhodnocení otázky č.37

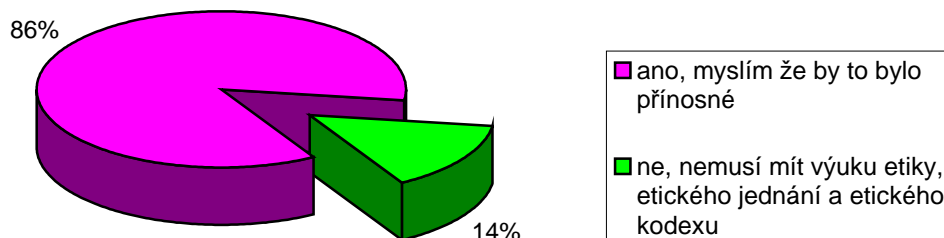
H_0 : Mezi četnostmi respondentů nejsou statisticky významné rozdíly.

H_A : Mezi četnostmi respondentů jsou statisticky významné rozdíly.

Otázka č.37 kooperovala s otázkou č.36, jelikož zjišťovala u respondentů, zdali se sociální pracovníci během praxe respondentů chovali eticky. 16 respondentů uvedlo, že se všichni sociální pracovníci chovali eticky, 84 respondentů uvádí, že se skoro všichni chovali eticky, dle 4 respondentů se téměř žádný sociální pracovník nechoval eticky. Žádný z respondentů neuvedl, že se žádný sociální pracovník nechoval eticky.

Na základě vypočítané hodnoty testového kritéria $\chi^2 = 177,8462$ s porovnáním kritické hodnoty $\chi^2_{0,05}(4) = 9,488$, byla přijata alternativní hypotéza - $\chi^2 > \chi^2_{0,05}(4) = 9,488$, kdy můžeme konstatovat, že mezi získanými daty existuje statisticky významný rozdíl.

38 Myslíte, že by měli mít studenti sociální pedagogiky, sociální práce výuku etiky, etického jednání a etického kodexu v rozmezí jednoho semestru?

graf č. 38: vyhodnocení otázky č.38

H_0 : Mezi četnostmi respondentů nejsou statisticky významné rozdíly.

H_A : Mezi četnostmi respondentů jsou statisticky významné rozdíly.

Poslední otázka v dotazníku zjišťovala, zdali by, dle respondentů, bylo přínosné zavést výuku etiky, etického jednání a etického kodexu v rozmezí jednoho semestru. Na danou otázku odpovědělo 89 respondentů, že by to bylo přínosné a 15 respondentů uvedlo, že studenti nemusí mít výuku etiky, etického jednání a etického kodexu v rozmezí jednoho semestru.

Na základě vypočítané hodnoty testového kritéria $\chi^2 = 52,65385$ s porovnáním kritické hodnoty $\chi^2_{0,05}(2)=5,991$, byla přijata alternativní hypotéza - $\chi^2 > \chi^2_{0,05}(2)=5,991$, kdy můžeme konstatovat, že mezi získanými daty existuje statisticky významný rozdíl.

7 KOMPLEXNÍ VYHODNOCENÍ A INTERPRETACE DAT

Jednotlivé otázky v dotazníkovém šetření byly zvoleny z důvodu potvrzení či vyvrácení hypotéz. V empirické části byly zvoleny 3 hypotézy a to neutrální, pozitivní a negativní.

Na základě vyhodnocení získaných dat byla potvrzena neutrální hypotéza, jež poukazovala na sebehodnocení respondentů, jakožto eticky a morálně jednajících osob. Tato hypotéza byla potvrzena díky otázkám 1 – 11. Respondenti téměř vždy jednají eticky a je pro ně důležité žít morální život. Etické jednání je pro ně důležité a často respondenti přemýšlí nad tím, zdali se chovají morálně a zároveň také často přemýšlí nad tím, co je dobré a co špatné. Dále byly respondentům pokládány otázky, jež se zaměřovali na to, jak se chovají v dilematických situacích. 49 respondentů uvedlo, že se téměř vždy chovají morálně, pokud jsou pod tlakem a 51 respondentů přiznalo, že se někdy chovají nemorálně. Respondenti hodnotili, jaké je jejich morální jednání a usuzování v dilematických situacích, kdy dle jejich názoru je dobré či dostatečné. V neposlední řadě této sekce otázek, které zkoumaly sebehodnocení respondentů, byla uvedena otázka, která se zaměřovala na zjištění, jak jednají respondenti, pokud se morálně rozhodují, kdy se 58 respondentů rozhoduje rozumem a 40 respondentů city.

V úvodu empirické části byla také stanovena hypotéza pozitivní, H1: respondenti přikládají význam etice a etickým principům v sociálních službách a hodnotí je pozitivně. Pro potvrzení nebo vyvrácení této hypotézy byly formulovány otázky 12 – 27. V počátcích této sekce otázek byli respondenti dotazováni, čím je pro ně sociální pedagogika. Respondenti odpověděli, že je pro ně posláním (59 respondentů) a pro 39 respondentů je zaměstnáním. Dle respondentů je etické jednání v sociální práci velmi důležité a etiku a etické principy v sociálních službách hodnotí jako dobré. Pro respondenty je etika v sociálních službách pravidly, která by měla být zvnitřnělá, kdy zároveň hodnotí etiku a etické principy v sociálních službách jako velmi důležité. Respondenti uvádí, že znají etiku v sociálních službách dostatečně. Respondenti byli dotazováni na základní etické kategorie a jejich vliv na morální jednání a usuzování sociálních pracovníků. Těmito etickými kategoriemi bylo svědomí, svoboda a hodnoty. Dle respondentů svědomí ovlivňuje naše morální jednání a svoboda je v rámci výkonu profese sociálního pracovníka důležitá. Hodnoty jsou, dle jejich názoru, také důležité a ovlivňují naše morální jednání

a usuzování. Dále se otázky zabývaly vlivem vzdělání a kompetencí, kdy dle respondentů vzdělání i kompetence ovlivňují morální jednání a usuzování sociálního pracovníka. V neposlední řadě se tato sekce otázek zabývala zjištěním názoru respondentů na etické principy v sociálních službách. Dle respondentů je v rámci profese sociálního pracovníka velmi důležité (51 respondentů) a důležité (53 respondentů) dodržovat etické principy. Na základě vyhodnocení dat můžeme potvrdit pozitivní hypotézu, kdy respondenti přikládají význam etice a etickým principům v sociálních službách a hodnotí je pozitivně.

Pro potvrzení či vyvrácení hypotézy H2: respondenti neznají etické kodexy sociální práce a nepřisuzují jim význam, byla vytvořena sekce otázek 28 – 38, otázky zaměřené na etické kodexy. Dle respondentů je etický kodex v sociálních službách velmi důležitý a je také velmi důležité znát v rámci výkonu profese sociálního pracovníka etické kodexy sociálních pracovníků. Dle respondentů by měli být sociální pracovníci školeni v oblasti etického kodexu. Respondenti dále uvádí, že znají Etický kodex sociálního pracovníka a neznají Mezinárodní etický kodex sociální práce, ale již o něm slyšeli. Respondenti uvedli, že se o etických kodexech dověděli převážně v rámci přednášek a seminářů na vysoké škole. Respondenti byli také dotazováni, zdali se, dle jejich názoru, chovali sociální pracovníci, během jejich praxe, eticky a zdali se, dle jejich názoru, chovají sociální pracovníci eticky. Na obě otázky respondenti uvedli odpovědi, že dle jejich názoru se skoro všichni sociální pracovníci chovají eticky. Dle názoru respondentů by studenti sociální pedagogiky měli být více obeznámeni s etikou a etickými kodexy sociální práce a myslí si, že by bylo přínosné zavést výuku etiky a etického kodexu v sociálních službách v rozmezí jednoho semestru. V této sekci otázek byla z části vyvrácena negativní hypotéza, jelikož studenti znají Etický kodex sociálního pracovníka ČR a přisuzují etickým kodexům význam, avšak bylo potvrzeno, že studenti neznají Mezinárodní etický kodex sociální práce.

V rámci postupů a vyhodnocování empirické části bakalářské práce bylo dosaženo cílů, jež byly stanoveny. Bylo zjištěno, v rámci dosažení dílčích cílů, jak vnímají studenti sociální pedagogiky etiku a etický kodex v sociálních službách, jak vnímají respondenti etické normy a pravidla ve společnosti, spolu s vlastní etikou a morálkou, také byla zjištěna respondenty přisuzovaná důležitost etice, etickým principům, etickým kodexům. Další dílčí cíle se zaměřovaly na zjištění, jak vnímají respondenti etiku v sociálních službách, jak vnímají respondenti sociální pracovníky z hlediska jejich etického jednání, dále také

zjištění vlivu svobody, svědomí, vzdělání, hodnot a kompetencí na etiku v sociálních službách dle respondentů a v neposlední řadě, zdali respondenti vidí přínos v zavedení výuky etiky a etického kodexu v sociálních službách v rámci jednoho semestru. Cíle v empirické části bakalářské práce byly na základě vyhodnocení a interpretace získaných dat dosaženy, což potvrzuje vyhodnocení jednotlivých otázek.

8 NÁVRHY NA OPATŘENÍ A DOPORUČENÍ

Na základě vyhodnocených dat, uvádím následující návrh na opatření a doporučení. Jelikož studenti přikládají význam etice, etickým principům a etickým kodexům v sociálních službách a i dle jejich názoru by bylo přínosné zavést výuku etiky a etického kodexu v rozmezí jednoho semestru podávám návrh sylabu předmětu, jež by mohl být integrován do výuky.

Název předmětu: Etika a etický kodex v sociálních službách

Rozsah předmětu: Přednáška 1 [HOD/TYD], Seminář 1 [HOD/TYD]

Cíle předmětu:

Cílem předmětu je obeznámení studentů s etikou a etickými kodexy v sociálních službách. Během přednášek budou studenti seznamováni s teoretickými východisky etiky v sociálních službách a etickými kodexy. Semináře budou orientovány praktickým způsobem s důrazem kladeným na diskusi a aktivní zapojení studentů.

Přehled probírané látky:

1. etika a morálka, morální jednání a usuzování
2. tradiční problémy etiky
3. sociální etika
4. profesionalismus a profesní etika
5. role hodnot v etice pro sociální práci
6. etické principy v sociální práci
  - lidská práva a lidská důstojnost
  - sociální spravedlnost

→ vztahy na pracovišti

→ etické přístupy ke klientům

7. etické kodexy v sociální práci
8. etické dilema v sociální práci a řešení problémových okruhů při výkonu profese sociálního pracovníka

Literatura

JANKOVSKÝ, J. *Etika pro pomáhající profese*. Praha: Triton, 2003. ISBN 80-7254-329-6.

MATOUŠEK, O. *Sociální služby*. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-310-9.

JANOTOVÁ, H.: *Profesní etika*. Praha: Eurolex Bohemia, 2005. ISBN 80-86861-42-2

DVOŘÁKOVÁ, J.: *Morální usuzování*. Vliv hodnot, osobnosti a morální identity. Brno: Masarykova univerzita, 2008. ISBN 978-80-210-4751-8

FISHER, O., MILFAIT, R. *Etika pro sociální práci*. Praha: Jabok, 2008. ISBN 978-80-9041327-3-3

Získané způsobilosti

Studenti na základě absolvování výuky etiky a etického kodexu v sociálních službách by měli znát danou problematiku jednak v rovině teoretické a také v rovině praktické, která bude zabezpečena aktivní činností v rámci seminářů.

Vyučovací metody:

V oblasti přednášek by byla zvolena metoda slovní, která by na základě přípravy pedagoga objasňovala studentům teoretická východiska týkající se předmětu. V oblasti seminářů by byly využity různé vyučovací metody, jež by kladly důraz na kooperaci studentů a diskusi. Byly by zde zahrnuty také aktivizující výukové metody s aspektem kladeným na inscenační a situační metody pro demonstraci některých problémů týkajících se etiky v sociálních službách.

ZÁVĚR

Ve své bakalářské práci jsem se zabývala aktuálním tématem sociálních služeb a to etika a etický kodex v těchto službách. Toto téma je, dle mého názoru, aktuální z důvodu morální krize, která se odráží v různých směrech působících v naší společnosti. Danou krizi můžeme vidět v politice, v ekonomice, v lékařství či v jiných oborech. Začíná se diskutovat o stále více problémech, jež spadají do oblasti našeho morálního jednání a usuzování.

Cílem mé bakalářské práce bylo podání náhledu na etiku a etické kodexy v sociálních službách. Teoretická východiska byla sestavena tak, aby přinesla čtenáři této práce základní orientaci v etice a etických kodexech v sociálních službách.

Praktická část byla zaměřena na zkoumání názoru studentů sociální pedagogiky na Univerzitě T.Bati ve Zlíně. Z vyhodnocených dat byly sestaveny závěry a také návrh řešení, který by mohl být přijatelný pro zlepšení problematiky dodržování etických kodexů v sociálních službách a zlepšení etického jednání budoucích sociálních pedagogů.

V dnešní postmoderní době můžeme vidět vzrůstající apel kladený na profesionální přístupy v různých oborech, které by měly být v lidech umocněny. V sociálních službách se jedná především o přístup týkající se splnění společenské zakázky v rámci naší odpovědnosti. Vždyť právě sociální pracovníci a sociální pedagogové by měli naplňovat tuto společenskou zakázku nejen proto, aby byl dodržen jistý kontrakt, smlouva, ale hlavně proto, že tím napomáhají k rozvoji celé společnosti v morálním aspektu, v požadavku společenského prospěchu. Je velmi důležité, aby školy, které vychovávají budoucí sociální pedagogy, učili své studenty morální odpovědnosti za své jednání. Bohužel se nedá studentům vštípit morální jednání a usuzování, ale je možno je alespoň formou výuky nasměrovat pro správné řešení dilemat, se kterými se během své praktické činnosti setkají.

*„Hranice mezi dobrem a zlem, nadějí a zoufalstvím nerozdělují svět mezi "námi" a "nimi".
Ta hranice probíhá prostředkem každého z nás.”*

Robert Fulghum

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- [1] ANZENBACHER, A. *Úvod do etiky*. Praha: Academia, 2001. ISBN 80-200-0917-5.
- [2] BANFIELD, E. *Občanské ctnosti*. Praha: Victoria Publishing: 2003. ISBN 80-85865-12-2.
- [3] DVOŘÁKOVÁ, J. *Morální usuzování. Vliv hodnot, osobnosti a morální identity*. Brno: Masarykova univerzita, 2008. ISBN 978-80-210-4751-8.
- [4] FISCHER, P. *Veřejné osvětlení. Postmoderní morálka – postmoderní politika*. Praha: Sociologické nakladatelství, 2008. ISBN 978-80-86429-91-5.
- [5] HÁJEK, M. *Praktiky ne/spravedlnosti: pojmy, slova, diskurzy*. Praha: Matfyzpress, 2007. ISBN 978-80-7378-035-7.
- [6] HARTL, P. *Psychologický slovník*. Praha: Česká Typografie, 1993. ISBN 80-90 15 49-0-5.
- [7] CHAPMAN, R. *Etika ve veřejné službě pro nové tisíciletí*. Praha: Sociologické nakladatelství, 2003. ISBN 80-86429-14-8.
- [8] CHRÁSKA, M. *Metody pedagogického výzkumu*. Praha: Grada, 2008. ISBN 978-80-247-1369-4.
- [9] JANKOVSKÝ, J. *Etika pro pomáhající profese*. Praha: Triton, 2003. ISBN 80-7254-329-6.
- [10] JANOTOVÁ, H. *Profesní etika*. Praha: Eurolex Bohemia, 2005. ISBN 80-86861-42-2.
- [11] KOPŘIVA, K. *Lidský vztah jako součást profese*. Praha: Portál, 2007. ISBN 80-7178-429.
- [12] MATOUŠEK, O. *Sociální služby*. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-310-9.
- [13] MLČÁK, Z. *Profesní kompetence sociálních pracovníků a jejich hodnocení klienty*. Ostrava: Ostravská univerzita, 2005. ISBN: 80-7368-129-3.
- [14] POPELOVÁ, J. *Étos a práce*. Praha: Mladá Fronta, 1979. ISBN 23-099-79.

- [15] PŘÍKASKÝ, J. *Učebnice základů etiky*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2000. ISBN 80-7192-505-5.
- [16] ROBINSON, D., GARRATT, CH. *Etika*. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-941-0.
- [17] ROTHBARD, M.N. *Etika svobody*. Praha: Liberální institut, 2009. ISBN 978-80-8638-955-4.
- [18] SEMRÁDOVÁ, I. *Úvod do etiky*. Hradec Králové, Gaudeamus, 2007. ISBN 978-80-7041-309-8.
- [19] TYRLÍK, M. *Morální jednání*. Brno: Masarykova univerzita, 2004. ISBN 80-210-3535-8.
- [20] VAJDA, J. *Úvod do etiky*. Nitra: Enigma, 2004. ISBN 80-89132-12-X.
- [21] *Všeobecná encyklopedie*. Praha: Diderot, 1999. ISBN 80-90255-9-0.
- [22] *Sociální práce / Sociálna práca. Hodnoty a etika v sociální práci. Č. 4*. Brno: Asociace vzdělavatelů v sociální práci, 2004. ISSN 1213-624.
- [23] LINHARTOVÁ, M.: *Vzdělávání sociálních pracovníků ve Zlínském kraji*. [online]. Zlín: 2010 [Cit. 12.3.2010]. URL: <<http://www.kr-zlinsky.cz/docDetail.aspx?docid=76443&nid=8241&doctype=ART>>.
- [24] SPOLEČNOST SOCIÁLNÍCH PRACOVNÍKŮ ČR. *Etický kodex sociálních pracovníků* [online]. [citováno 4.12.2009]. URL: <<http://www.socialnipracovnici.cz/index.php?section=sspcr&lang=cz>>.
- [25] SPOLEČNOST SOCIÁLNÍCH PRACOVNÍKŮ ČR. *Mezinárodní etický kodex sociální práce* [online]. [citováno 4.12.2009]. URL: <<http://www.socialnipracovnici.cz/index.php?section=mezinarodni&lang=cz>>.

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

Sb.	sbírka
č.	číslo
atd.	a tak dále
s.	strana
§	paragraf
ČR	Česká republika
UTB	Univerzita Tomáše Bati
FHS	Fakulta humanitních studií
H	hypotéza
H ₀	nulová hypotéza
H _A	alternativní hypotéza
HOD	hodin
TYD	týden
např.	například.

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obr.1 schéma interakce vybraných systémů hodnot

Obr.2 „žebříček hodnot“ respondentů

Obr.3 pyramida kompetencí

Obr.4 „ulita“ etických principů

SEZNAM TABULEK A GRAFŮ

tabulka 1: srovnání sociálních služeb ve vybraných zemích

tabulka 2: vyhodnocení otázky č.23

tabulka 3: vyhodnocení otázky č.25

tabulka 4: vyhodnocení otázky č.27

graf č. 1: stratifikace respondentů dle pohlaví

graf č. 2: věková stratifikace respondentů

graf č. 3: stratifikace respondentů dle ročníku studia

graf č. 4: vyhodnocení otázky č.1

graf č. 5: vyhodnocení otázky č.2

graf č. 6: vyhodnocení otázky č.3

graf č. 7: vyhodnocení otázky č.4

graf č. 8: vyhodnocení otázky č.5

graf č. 9: vyhodnocení otázky č.6

graf č. 10: vyhodnocení otázky č.7

graf č. 11: vyhodnocení otázky č.8

graf č. 12: vyhodnocení otázky č.9

graf č. 13: vyhodnocení otázky č.10

graf č. 14: vyhodnocení otázky č.11

graf č. 15: vyhodnocení otázky č.12

graf č. 16: vyhodnocení otázky č.13

graf č. 17: vyhodnocení otázky č.14

graf č. 18: vyhodnocení otázky č.15

graf č. 19: vyhodnocení otázky č.16

graf č. 20: vyhodnocení otázky č.17

graf č. 21: vyhodnocení otázky č.18

graf č. 22: vyhodnocení otázky č.19

graf č. 23: vyhodnocení otázky č.20

graf č. 24: vyhodnocení otázky č.21

graf č. 25: vyhodnocení otázky č.22

graf č. 26: vyhodnocení otázky č.24

graf č. 27: vyhodnocení otázky č.26

graf č. 28: vyhodnocení otázky č.28

graf č. 29: vyhodnocení otázky č.29

graf č. 30: vyhodnocení otázky č.30

graf č. 31: vyhodnocení otázky č.31

graf č. 32: vyhodnocení otázky č.32

graf č. 33: vyhodnocení otázky č.33

graf č. 34: vyhodnocení otázky č.34

graf č. 35: vyhodnocení otázky č.35

graf č. 36: vyhodnocení otázky č.36

graf č. 37: vyhodnocení otázky č.37

graf č. 38: vyhodnocení otázky č.38

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha P I: dotazník

PŘÍLOHA P I: DOTAZNÍK

Dobrý den,

Jsem studentka třetího ročníků Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, Fakulty humanitních studií, oboru sociální pedagogika a chtěla bych Vás požádat o vyplnění následujícího dotazníku, který bude vyhodnocen v rámci mé bakalářské práce na téma: Etika a etický kodex sociálních pracovníků.

Předem Vám mnohokrát děkuji za kompletní a pravdivé vyplnění dotazníku. Jana Jurčíková

Pohlaví: žena   muž

Věk:

Ročník studia:

2.ročník   3.ročník   4.ročník

1 Dle Vašeho názoru jsou etické normy a pravidla ve společnosti:

velmi důležité

důležité

téměř nedůležité

nedůležité

2 Etické normy a pravidla jsou ve společnosti:

jasně vymezeny

vymezeny

téměř nevymezeny

nevymezeny

- 3 Etické jednání je pro Vás:
velmi důležité
důležité
téměř nedůležité
nedůležité
- 4 Je pro Vás důležité žít morální život?
ano, je to pro mě velmi důležité
ano, je to pro mě důležité
ne, je to pro mě téměř nedůležité
ne, je to pro mě nedůležité
- 5 Přemýšlíte často nad tím, zdali se chováte morálně?
ano, přemýšlím nad tím velmi často
ano, přemýšlím nad tím často
ano, občas nad tím přemýšlím
ne, nepřemýšlím nad tím
- 6 Chováte se dle Vašeho názoru morálně?
ano, chovám se morálně
ne, nechovám se morálně
- 7 Nad tím, zda je něco dobré či špatné přemýšlíte:
velmi často
často
občas
nikdy
- 8 Pokud jste pod tlakem, chováte se nemorálně?
ano, chovám se vždy nemorálně
ano, někdy se chovám nemorálně
ne, téměř vždy se chovám morálně
ne, vždy se chovám morálně

9 Dle Vašeho názoru je Vaše morální jednání a usuzování v dilematických situacích:

velmi dobré

dobré

dostatečné

nedostatečné

žádné

10 Pokud se morálně rozhodujete, jednáte:

rozumem

city

dle ostatních osob

dle norem a pravidel společnosti

11 Myslíte, že jednáte vždy eticky:

ano, jednám vždy eticky

ano, téměř vždy jednám eticky

ne, téměř nikdy nejednám eticky

nejednám eticky

12 Sociální práce je pro Vás:

posláním

zaměstnáním

dobrovolnou činností

koníčkem

13 Myslíte, že je etické jednání důležité v sociální práci?

velmi důležité

důležité

téměř nedůležité

nedůležité

14 Etika v sociálních službách je pro Vás:

- teoretickou disciplínou
- pravidla, která by měla být zvnitřnělá
- možné aplikovatelné pravidla
- požadavek společenského prospěchu

15 Etiku v sociálních službách znáte:

- velmi dobře
- dobře
- dostatečně
- nedostatečně
- neznám

16 Etiku a etické principy v sociální práci hodnotíte jako:

- velmi dobrou
- dobrou
- dostatečnou
- nedostatečnou

17 Etika a etické principy v sociálních službách jsou dle Vašeho názoru:

- velmi důležité
- důležité
- téměř nedůležité
- nedůležité

18 Svědomí dle Vašeho názoru:

- velmi ovlivňuje naše morální jednání
- ovlivňuje naše morální jednání
- téměř neovlivňuje naše morální jednání
- neovlivňuje morální jednání

19 Svoboda je součástí našeho morálního vývoje a dle Vašeho názoru je v rámci výkonu profese sociálního pracovníka:

- velmi důležitá

důležitá
téměř nedůležitá
nedůležitá

20 Myslíte, že má vzdělání vliv na morální jednání a usuzování sociálního pracovníka?

ano, má velký vliv
ano, má vliv
ne, téměř nemá vliv
ne, nemá vliv

21 Dle Vašeho názoru jsou hodnoty v etickém jednání:

velmi důležité
důležité
téměř nedůležité
nedůležité

22 Myslíte, že hodnoty ovlivňují naše morální jednání a usuzování?

ano, hodnoty velmi ovlivňují naše morální jednání a usuzování
ano, hodnoty ovlivňují naše morální jednání a usuzování
ne, hodnoty téměř neovlivňují naše morální jednání a usuzování
ne, hodnoty neovlivňují naše morální jednání a usuzování

23 Označte prosím následující hodnoty čísly od 1 do 10 (1 – nejdůležitější hodnota, 10 – nejméně důležitá), podle Vámi přisuzované důležitosti:

žít pro rodinu
žít zajímavý a vzrušující života
pomáhat druhým lidem
žít příjemně a pohodlně
být úspěšný (a)
být uznávaný (a), mít sociální prestiž
dobro skupiny a společnosti
hmotné zajištění
žít morálně
vzdělání

24 Myslíte, že kompetence sociálního pracovníka ovlivňují jeho morální jednání a usuzování?

ano, kompetence velmi ovlivňují morální jednání a usuzování sociálního pracovníka

ano, kompetence ovlivňují morální jednání a usuzování sociálního pracovníka

ne, kompetence téměř neovlivňují morální jednání a usuzování sociálního pracovníka

ne, kompetence neovlivňují morální jednání a usuzování sociálního pracovníka

25 Označte prosím následující kompetence sociálního pracovníka, čísla od 1 do 10 (1 – nejdůležitější hodnota, 10 – nejméně důležitá), podle Vámi přisuzované důležitosti:

komunikační dovednosti

motivační dovednosti

metodické a metodologické dovednosti

organizační dovednosti

intervenční dovednosti

edukační dovednosti

diagnostické dovednosti

řídící dovednosti

kooperační dovednosti

teoretické znalosti

26 Myslíte, že je v rámci profese sociálního pracovníka důležité dodržovat etické principy?

ano, je to velmi důležité

ano, je to důležité

ne, je to téměř nedůležité

ne, je to nedůležité

27 Označte prosím následující etické principy dle jejich důležitosti (1-nejdůležitější, 8-nejméně důležité)

lidská práva a lidská důstojnost

profesionální jednání
sociální spravedlnost
solidarita
morální odpovědnost
diskrétnost
empatie
akceptace

28 Myslíte, že je v rámci profese sociálního pracovníka důležité znát etický kodex sociálních pracovníků?

ano, je to velmi důležité
ano, je to důležité
ne, není to důležité
není to vůbec důležité

29 Etický kodex v sociálních službách je dle Vašeho názoru:

velmi důležitý
důležitý
téměř nedůležitý
nedůležitý

30 Myslíte, že by měli být sociální pracovníci v sociálních službách školeni v etickém kodexu?

ano, měli by být školeni
ne, nemusí být školeni

31 Znáte Etický kodex sociálního pracovníka?

ano, znám jej dobře
ano, znám jej
ne, neznám, ale již sem o něm slyšel (a)
ne, nikdy jsem o něm neslyšel (a)

32 Znáte Mezinárodní etický kodex sociálního pracovníka?

ano, znám jej dobře

ano, znám jej

ne, neznám, ale již sem o něm slyšel (a)

ne, nikdy jsem o něm neslyšel (a)

33 Kde jste se dověděli o etických kodexech sociální práce?

v rámci přednášek a seminářů na vysoké škole

samostatné studium literatury

během praxe na vysoké škole

na internetu

jiné.....

34 Pokud jste nastoupil(a) na praxi, byl(a) jste seznámen(a) s etickým kodexem organizace?

ano, byl(a) jsem seznámen (a)

ne, nebyl (a) jsem seznámen (a)

35 Měli by být, dle Vašeho názoru, studenti sociální pedagogiky více obeznámeni s etikou a etickými kodexy sociální práce?

ano, studenti by měli více znát etiku a etický kodex sociální práce

ne, studenti nemusí znát etiku a etický kodex sociální práce

36 Myslíte, že se sociální pracovníci chovají eticky?

ano, dle mého názoru se všichni sociální pracovníci chovají eticky

ano, dle mého názoru se skoro všichni chovají eticky

ne, dle mého názoru se téměř žádný sociální pracovník nechová eticky

ne, sociální pracovníci se chovají neeticky

37 Setkali jste se v rámci Vaší praxe s etickým jednáním sociálních pracovníků:

ano, všichni sociální pracovníci se chovali eticky

ano, skoro všichni sociální pracovníci se chovali eticky

ne, téměř žádný sociální pracovník se nechoval eticky

žádný sociální pracovník se nechoval eticky

38 Myslíte, že by měli mít studenti sociální pedagogiky, sociální práce výuku etiky, etického jednání a etického kodexu v rozmezí jednoho semestru?

ano, myslím že by to bylo přínosné

ne, nemusí mít výuku etiky, etického jednání a etického kodexu